

IKUSMIRAN⁰⁸

Euskal Herriko langileriaren
lan eta bizi baldintzak

2021EKO AZAROA

08

Ikusmiran 08 | 2021eko azaroa

Euskal Herriko langileriaren lan eta bizi baldintzak

Aurkibidea

SARRERA	5
OHARRAK	8
1. ENPLEGUAREN BILAKAERA	9
Gizarte Segurantzako afiliazioa 2019 parean dago egun	9
Biztanleria Aktiboaren Inkestaren arabera, galduriko lanpostuen %62 errekupeatu da	11
2. HITZARMENAK ETA GATAZKA KOLEKTIBOAK	15
Euskal Autonomia Erkidegoa (EAE)	15
Nafarroa Garaia	17
Greben efektua	17
3. LANEKO OSASUNA	18
Lan istripuak	18
Laneko istripu hilgarriak	19
Laneko gaixotasunak	20
4. SOLDATAK	21
Soldata arrakalak	21
Jatorri anitzeko langileak	22
Soldaten eros-ahalmena	23
5. POBREZIA	24
Pobrezia arrisku tasa	24
Pobreziaaren aurpegia garbia da: gaztea emakumea* eta migratzailea	24
Pobrezia metropolietan eta Ebro arroan metatzen da batik bat	26
Gabezia materiala Hego Euskal Herrian	26
6. ERRETIROA	29
Erretiro pentsioen gehiengoa gizonezkoena	29
Erretiraturiko emakumeen* erdiak 800 euro azpiko erretiro pentsioa	30
7. ABERASTASUNAREN BANAKETA	31
Gini indizea	31
EAEn aberastasunaren banaketa desorekatua areagotu da	31
Nafarroa Garaian bestelako joera bat dugu	31
S80/S20 ratioa	32
Soldatek BPGean duten pisua galtzen	33
8. ETXEBIZITZA	34
Etxebizitza parkea	34
Errealitate desberdinak herrialdearen arabera	34
Herri txikiak husten jarraitzen dute hirien mesedetan	35
Etxebizitza babestua	36
Eskaria eta eskaintzaren artean desorekak	36
Salmentako etxebizitza babestuak, merkatuko prezioetatik urrun	37
Merkatuko libreko etxebizitzak	38
Alokairuak Hego Euskal Herrian, gehienezko prezio onargarriaren gainetik	38
Etxebizitzen prezioak Hego Euskal Herrian, oinarritzko eskubidea luxuzko produktu bilakatuta	40
Soldatak eta etxebizitzen prezioak	40
Etxegabetzeak	41
9. ZAINITZA LANEI ESKAINTZEN DIEGUN DENBORA	44
Emakumeek* gizonezkoen bikoitza eskaintzen die etxeko eta zaintza lanei	44

SARRERA

2020an pandemiaren ondorioz Estatuko eta autonomia erkidegoetako gobernuek harturiko erabakiek krisi ekonomiko sakon batera eraman gintuzten, eta orain, enpleguaren datuek zein datu makroekonomikoek "errekuperazio" bat gertatzen ari dela esaten badigute ere, langileon lan eta bizi baldintzek izaniko okertzea eta bere ondorioak aztertu beharrean gaude.

Administrazio publikoetatik egoeraren aurrean hartu zituzten erabakiek helburu jakin bat izan zuten: ehun produktiboa salbatzea. Hasiera hasieratik ikusi ahal izan dugu zein izan den laguntzen norabidea, osasun krisiari aurre egiteko neurrien ondorioz beste hainbat krisi -ekonomikoa zein zaintza krisia- azaleratu eta azkartu zirenean ere. Neurri horiek, zeharka, enplegua babestu badute ere, Enplegua Aldi Baterako Erregulatzeko Txostenen kasuan esaterako, neurrien helburu eta hartzaille nagusia ehun produktiboa izan da. Are gehiago, kapitalarentzat interes ekonomikorik ez zeukan lana babesgabe utzi zuten. Herritar askok galdu zuen enplegua, eta hilabete asko igaro behar izan dira enpleguaren erredukzio bat bizi ahal izateko. Gainera, enpleguaren galera handiena egoera kalteberenean dauden kolektiboen artean gertatu zen, kolektibo horiek ere babesgabe utziz. Izan ere, galduriko enpleguaren parte garrantzitsuena gazteena eta migratzaileena izan zen.

Babesgabetasun egoera horiek 2010 eta 2013 urteen artean ezarritako erreformek indarrean jarraitzen dutelako izan dira posible. 2008 urtearen ondoren langileoi eskubideak kendu zizkiguten erreforma sakonak bizi izan genituen, krisialditik irteko orduko gobernuek, egun bezalaxe, kapitala babestea erabaki baitzuten. Langilariarentzat ondorio ezin kaltegarriagoak utzi zituzten erreforma horiek, eta horri zera gehitu behar diogu: oraindik orain, galduriko eskubide guztiek erredukzio gabe jarraitzen dutela, izan ere, krisi hartatik langileontzat kaltegarriak diren eta egun indarrean jarraitzen duten tresna juridikoekin atera ginen. Horri, oso kezkarriak diren beste elementu batzuk batu behar dizkiogu. Batetik digitalizazioaren ondorioz enpleguan gertatuko diren aldaketak eta dagoeneko sektore batzuetan errealditate bihurtu den enplegu galera. Bestetik, kapitalismo globalaren distribuzio kateen kolapsoak izaniko ondorioak industriaren funtzionamenduan eta hainbat lehengaien prezioetan, eta ondorioz pertsonen erosahalmenean.

Etorkizuna kezka bizi dugu. Izan ere, erronka handiak ditugu langileon lan eta bizi baldintzak duitzeko bidean, eta tamalez, horiek erantzun ahal izateko tresnarik gabe gaude, ez dugu tresna nahikorik politikoki, juridikoki edota sindikalki behar bezalako erantzunak emateko, eta hori aldatu ezean, ondorioak langileok jasaten jarraituko dugu gure lan eta bizi baldintzen okertze nabarmenarekin.

Azken hamarkadako langileen lan eta bizi baldintzak aztertuz horixe da lehen ondorioa, Euskal Herriko langilariaren lan eta bizi baldintzen egoerak okerrera egin duela.

Azterketaren ondorio nagusiak honakoak dira:

- 2011ko erreformak negoziazio kolektiboari emaniko astinduaren ondorioak jasaten ari gara oraindik. Hitzarmen kolektiboen estaldurak beherantz egin ondoren greba eta gatazka kolektiboak ugaritu ahala hitzarmen baten babesa duten langile kopuruak gorantz egin du, 2011 aurreko datuetara iritsi gabe.

2013an hitzarmen baten babesa langileen %86k izatetik %62ra igaro zen 2017an. Ondorengo urteetan ordea hitzarmenen estaldura tasaren erredukzio bat gertatu da, 2021ean %72ra iritsiz.

Errekuperazio hau ordea ez da kasualitatez gertatu. Hego Euskal Herri osoan egin izan diren greben kopuruak harreman zuzena izan du hitzarmenen berreskuratzean. 2015ean deitu ziren greba kopurua azken urteetako baxuena izan ondoren, hurrengo urteetan greben ugaltze nabarmena izan dugu 2019a izanik lan gatazka gehien zenbatu ziren urtea.

- Babes horrek ordea ez die langile guztiei modu homogeneoan eragin. Lan baldintzak hobetu dituen langile kolektiboa antolatze gaitasuna duena izan da. Langile kolektibo zaurgarrien egoerak okerrera egiten jarraitu du.

Hitzarmenen estaldura zabaltzeak ekarritako hobekuntza hori aztertze modu bat, soldaten bilakaera dugu, eta horrekin,

soldatek izan duten eros-ahalmenaren hobekuntza edo galera. Bada, soldaten eros-ahalmenak oso bilakaera desorekatua izan du. Azken hamar urteak kontuan harturik, soldata maila altuenak dituzten langileek soilik irabazi dute eros-ahalmena. Oso nabarmena izan da soldata maila baxuenak dituztenek eta gazteek izan dutela eros-ahalmenaren galera handiena.

Soldata arrakalak beraz, mantendu edo handitu egin dira azken hamarkadan.

Egiturazkoa den eta hobetzeko joerarik erakusten ez duen soldata arrakala generoaren arabera dugu. 2019an emakume eta gizonezkoen soldata arrakala 6447 eurokoa izan zen, gizonezkoek emakumeek baino %25 soldata altuagoa izan zuten.

Beste modu bateko soldata arrakalak egiturazkoak direla erakustez gain, handitzera egin dute azken hamar urtetan: soldata maila baxueneko eta altuenekoen artekoa (%18,70), gazteenen eta batezbestekoaren artekoa (%112,89), Espainiar Estatuko nazionalitatea dutenen eta ez dutenen artekoa (%27) eta kontratu mugagabea eta aldi baterakoa dutenen artekoa (%14,50).

- Osasun krisiari aurre egiteko asmoz gobernuetatik harturiko erabakien ondorioz enplegua galdu da, nagusiki behin-behinekoa, gazteena eta migratzaileena, kolektibo horiek babesgabe utzi dituzte ehun produktiboa laguntzeko neurriak hartzen zituzten bitartean.

Biztanleria Aktiboaren Inkestako (BAI) datuen arabera 2020ko bigarren hiruhilekoan langabezia tasa %10,1ekoa bada, %10,3 emakumezkoena eta %9,9 gizonezkoena. Espainiako Estatutik kanpoko nazionalitatea dutenen langabezia tasa ordea ia bikoitza da, %20koa, eta are handiagoa gazteena, %35.

Enpleguari dagokionez, 2020an galduriko enpleguaren zati handi bat errekuperatu dugu, %62 inguru BAI inkestaren arabera. Afiliazioari dagokionez, 2019ko datuetan gaude 2021eko Abuztuan. Edonola ere, azken hamarkadak ondo erakutsi digu enpleguaren errekuperazioak ez duela zertan langileen lan eta bizi baldintzek hobekuntza ekarri.

6

- Egun dauzkagun baldintza estrukturalak, prekarietate eta pobreziaren hedapena dakarte ondorio gisa. Egun, langile gehiago daude inaktibo gisa, langabezian edota hilean 1400 euro azpiko soldatarekin, Europako Karta Sozialaren arabera Euskal Herriko Lanbidearteko Gutxieneko Soldata beharko lukeenaren gainera baino. Gainera, prekarietate egoerek eta pobreak jendarteko sektore kalteberenei eragiten die batik bat: emakume, gazte eta migranteei.

Pobreziaren arrisku tasa etenik gabe ari da igotzen azken urteetan EAE-n. Nafarroa Garaian ordea, pobrezia tasa altuagoak izan arren, pobrezia beherantz doa. EAE-n pobrezia arrisku tasa %17,8koa izan da 2020an, Nafarroa Garaian aldiz %21,2ko 2019an.

Hego Euskal Herri osoan ordea ezaugarri berdintsuak ditu pobrezia egoeran dagoen biztanleriak: emakumeek gizonezkoek baino 3 puntu pobrezia tasa altuagoak dituzte, gazteek helduenek baino 13 puntu altuagoak, pertsona migratzaileen kasuan (modurik egokiena ez bada ere nazionalitatearen arabera aztertuz) Espainiako Estatuko nazionalitatea duten pertsonen pobrezia arrisku tasa %16,8koa bada, beste nazionalitate bat dutenenena %59,3koa da, eta azkenik ikasketa mailaren arabera, lehen mailakoak edo ikasketa baxuagoak dituzten herritarren %33,9 badago pobrezia arriskuan, goi mailako ikasketak dituztenen %9,2a.

- Langileen arteko arrakalak handitzen jarraitu dute, baina ez dira horiek neoliberalismoaren eraginez areagotu diren arrakala bakarrak. Kapital errentek gorantz egin dute soldata errenten kalterako.

Esan bezala, langileriaren artean gero eta dualizazio handiagoa ari da gertatzen da. Baina ez da hori gertatzen ari den dualizazio handiena, izan ere, krisietatik kapital errentak indarturik ateratzen dira soldata errenten kaltetan. 10 urtetan soldatak Barne Produktu Gordinaren %49,4 izatetik %45,7 izatera igaro dira.

- Adierazle eta ratio guztiek aberastasunaren banaketa desorekatua erakusten digute Hego Euskal Herrian. Gainera, EAE desoreka horretan sakontzen ari da urteak igaro ahala.
- Belaunaldi berriek euren aurrekoek baino lan eta bizi baldintza okerragoak izango dituzte.

Gazteen pobrezia tasa izugarriari, adinaren arabera soldata arrakala batu behar genioke. Gaztea izatea ezaugarri iragankorra da ordea. Baina datuek, prekarioago lan egiten duten belaunaldi horiek adinean gora egin ahala ez dituztela aurreko belaunaldien lan baldintzak eskuratzen erakusten digute. Adibide gisa, soldata altuenak dituen adin-tartea aldatu egin da azken hamarkadan, 45-55 adin tartetik 55tik gora dagoen adin tartera.

- Metropolizaziorako joera indartzen ari da, eta pobrezia, metropolietan ari da metatzen.

Herri txikietan dauzkagu etxebizitza ez-nagusien¹ ehuneko handienak eta hiri handienetan baxuenak. 2020an EAE 2500 biztanle azpiko herrietan etxebizitza ez-nagusien kopurua etxebizitza parke osoaren %29,1 bazen, 100000 biztanle baino gehiago dituzten hirietan %3,90koa da kopuru hori. Nafarroa Garaian fenomeno bera errepikatzen da, izan ere, herri txiki gehien dituzten eskualdeetan daude etxebizitza gehien okupatu gabe. Gainera, azken hamarkadako datuak ikusiz, joera hori nabarmen ari da indartzen. Populazioa beraz, hiri handienetan ari da metatzen, baita pobrezia ere.

EAEko batezbesteko pobrezia arrisku tasatik (%17,8) gora kokatzen diren eskualde bakarrak dira hiriburuenak: Gasteizen %20,4koa dute, Bilbon %25,7koa eta Donostian %18,6koa.

Nafarroa Garaian ordea pobrezia arrisku tasa batezbestekotik gora duten eskualdeak batez ere nekazal soro handiak dituzten eta lehen sektoreko besteren konturako langileen kolektibo garrantzitsua biltzen duten, migratzaileak hein handi batean, eskualdeak dira: Tuterako Erribera (%29,93), Ebroko Erribera (28,89), Arga eta Aragoiko Erribera (%27,20) eta Lizarraldea (%22,86).

- Etxegabetze gehienak alokairuko etxebizitzetan gertatzen dira etxebizitza parkearen gutxiengoa izan arren, izan ere, egoera kalteberenean dauden bizi unitateek alokairuaren aldeko hautua egiten dute. Alokairu sozialen eskaintza oso urria da, eskariaren %1,62a 2019an.

Epai bidez agindutako 889 etxegabetze gertatu ziren Hego Euskal Herrian, %81 alokairuko etxebizitzetan. Gogoan izan behar dugu ez dela kasualitatea etxegabetze gehien alokairukoa izatea etxebizitza parkearen %86 jabetzakoa denean, zaurgarritasun egoeran dauden bizi-unitateen alokairuaren aldeko hautua egiten baitute etxebizitza baterako sarbidea lortzeko.

- Alokairu libreko etxebizitzaren errenta ordaintzeko Hego Euskal Herriko biztanleriak bere soldataren zati handiegia bideratzen du, %30ean zehazturiko "gehienezko prezio onargarritik" gora.

Euskal Herriarrok alokairura bideraturiko soldataren ehunekoa 2019an %49,28 EAEko herriarren kasuan, eta %32,24 Nafarroa Garaiko herriarrentzat, biak %30eko "gehienezko prezio onargarriaren" gainetik. Joera edonola ere, desberdina da bi erkidegoen artean. EAE 2014tik urtero soldataren zati handiagoa bideratzen badute herriarrek alokairura, Nafarroa Garaian 2012tik beheranzko joera ikusten dugu.

- Emakumeek* gizonezkoen denboraren bikoitza eskaintzen die etxeko eta zaintza lanei.

¹ Etxe hutsak eta denboraldikoak

OHARRAK

- Ipar Euskal Herriko datu eskasiak Hego Euskal Herriko azterketa egitera mugatu gaitu. Ipar Euskal Herriko datuak soilik etxebizitza parkearen ingurukoak eskaini ditugu.
- Euskal Herriko langileriaren izaera homogeneoa ez dela jakitun, kolektibo kalteberenen errealitatea ekartzen saiatu gara. Zailtasun berezia izan dugu jatorri anitzetatik gura etorritako langileen errealitatea aztertzeko garaian: batetik, eurentako askok lurpeko ekonomian lan egiten dutenez, askotan geratzen dira datuetatik kanpo. Bestetik, iturri ofizialek datuak eskaintzeko modua nagusiki nazionalitatearen arabera izanik, Euskal Herriaren errealitatea ezin dugu aintzat hartu batetik Espainiako Estatuko nazionalitatearen araberrako datuak direlako, eta bestetik, jatorriaren araberrako datuak askotan diluituta geratu daitezkeelako Espainiako Estatuko nazionalitatea dutenen eta ez dutenen artean.
- Emakume* idatzi badugu ere, iturri ofizialen araberrako irizpideekin jasotako datuak soilik jaso ahal izan ditugu, sexu-genero aniztasuna aintzat ezin hartuz.
- Covid-19aren ondorioz harturiko neurrien ondorioek enpleguan izan duten eragina jaso ahal izan badugu ere, beste eremuetan gertatu diren joerak aztertu eta interpretatzeko aukerarik ez dugu izan, datu faltagatik hein handi batean.

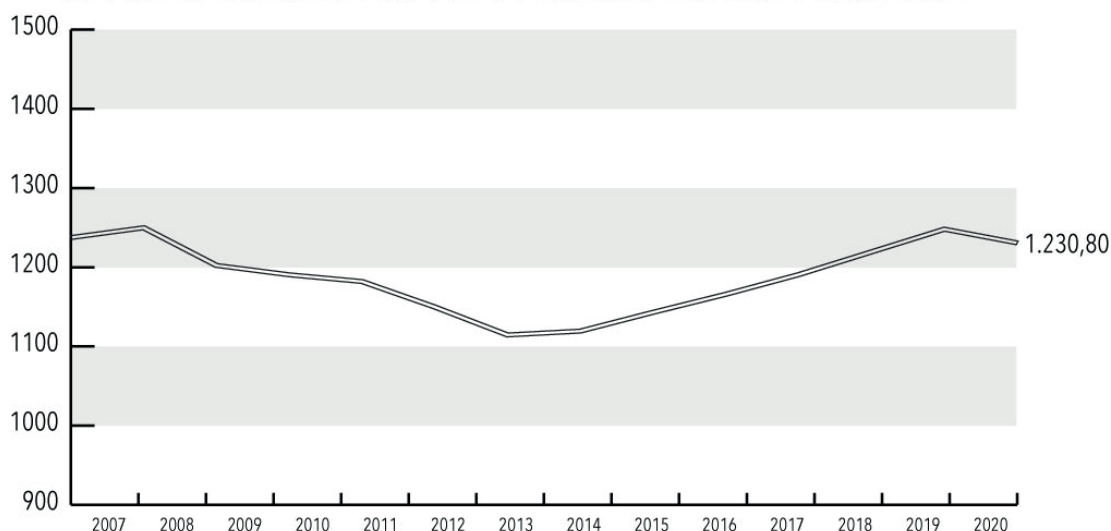
1. ENPLEGUAREN BILAKAERA

Gizarte Segurantzako afiliazioa 2019 parean dago egun

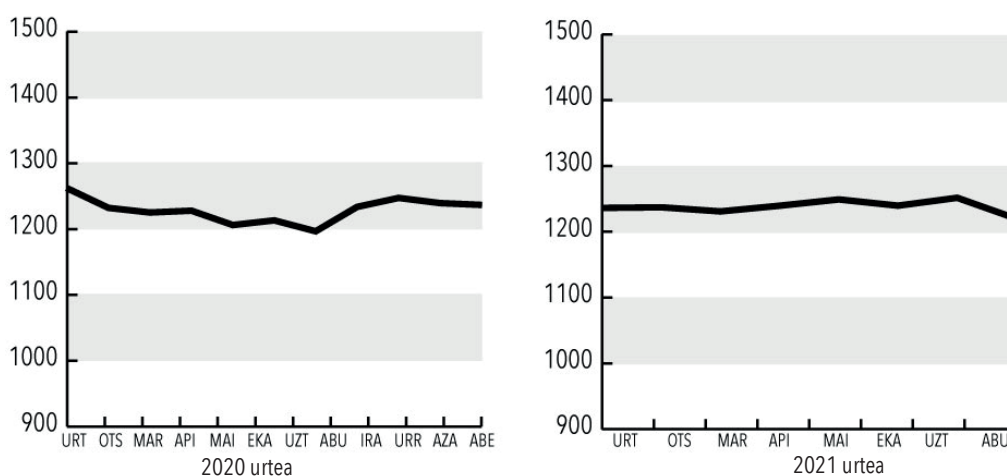
Atal honetan, Gizarte Segurantzako afiliazio-zifren bilakaera aztertuko dugu, Hego Euskal Herriko ekonomiaren portaera aztertzeko, eta, zehazkiago, horrek enpleguaren sorreran eta suntsipenean dituen ondorioak aztertzeko.

Atzera begiratuta, ikusi dugu 2008an, finantza-krisi handiak eztanda egin zuen urtean, Gizarte Segurantzako afiliazio-maila goren lortu zela. Urteko batez besteko afiliazioa 1.250.000 pertsonakoa izan zen.

GIZARTE SEGURANTZAKO AFILIAZIOA. URTEKO BATEZBESTEKOA

GIZARTE SEGURANTZAKO AFILIAZIOA. HILEKO AZKEN EGUNA

Iturria: Gizarte Segurantzak

Sortutako krisi larriaren ondorioz, gerora politika ekonomikoek eta ezarritako murrizketa sozial gogorrek areagotua, 135.000 lanpostu baino gehiago galdu ziren eta afiliazioa % 10,8 jaitsi zen.

Suspertze-prozesua oso luzea izan zen, eta ondorio oso larriak ekarri zituen langabeziari, pobrezari eta gizarte-arrakalak

handitzeari dagokienez. 11 urte behar izan ziren 2019an krisi handiaren aurretik zegoen afiliazio mailaren antzekoa berrezarri arte.

Azken hedapen-fase hori agortze-sintomak agertzen hasia zen, SARS-CoV-2ren agerpenak ekonomia geldiaraztera behartu zuenean, aurrekaririk gabeko krisi bat eraginez.

Pandemiak eragindako osasun eta ekonomia kolapsoak eragin handia izan zuen enpleguan eta milaka lanpostu galdu ziren. Nolanahi ere, bidezkoa da aitortzea Enplegua Aldi Baterako Erregulatzeko Txostenen (EABET) erabilera masiboak kolpea partzialki moteltzea ahalbidetu zuela, eta, horrela, proportzio ezezaguneko enplegu-suntsiketa saihestu zela.

Galdutako enplegu gehienak aldi baterakoak izan ziren, aldi baterako kontratuen aldakortasunagatik beragatik; izan ere, horien indarraldia amaituta, beste izapiderik gabe azkentzen dira.

Mugikortasunaren murrizketak malgutzeak jarduera eta enplegu-mailak pixkanaka berreskuratzea ahalbidetu dute.

Joan den abuztuan 1.247.210 pertsona zeuden afiliaturik Gizarte Segurantzaren sisteman. Pandemia aurreko egoerarekin alderatuta, egiaztatu dugu egungo enplegu-bolumena 2020ko otsailean lortutako batez besteko afiliazio-kopuruaren % 98,8 dela.

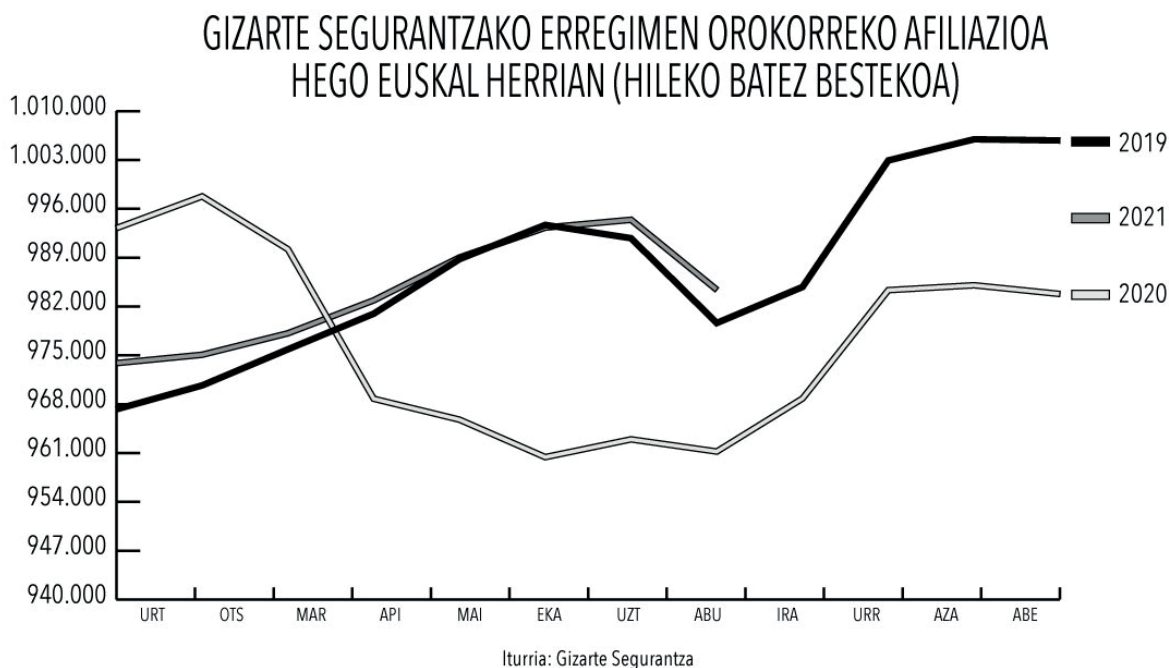
Hala ere, emaitza hori zehaztu egin behar da; izan ere, abuztuan oraindik 12.500 pertsona baino gehiago zeuden EABET egoeran, eta Erregimen Berezi Autonomorako jarduera uzteagatik aparteko laguntzen 8.000 eskatzaile baino gehiago.

Hala ere, urtarok jarduera ekonomikoan eta enpleguan dituzten ondorioak isolatzeko asmoz, beste konparazio bat egin dugu, oraingo honetan Gizarte Segurantzako Erregimen Orokorreko afiliazio-zifrekin. Datu horiek sistemaren afiliazio osoaren % 80 inguru dira, eta ez dira sartzen nekazaritzako eta etxeko sistema bereziak.

10

Grafikoan ikus daitekeenez, erregimen orokorreko afiliazioaren bilakaerak "normaltasuna" berreskuratu du, eta 2019ko profilaren antzekoa deskribatzen du, osasun krisiaren aurreko urtearena.

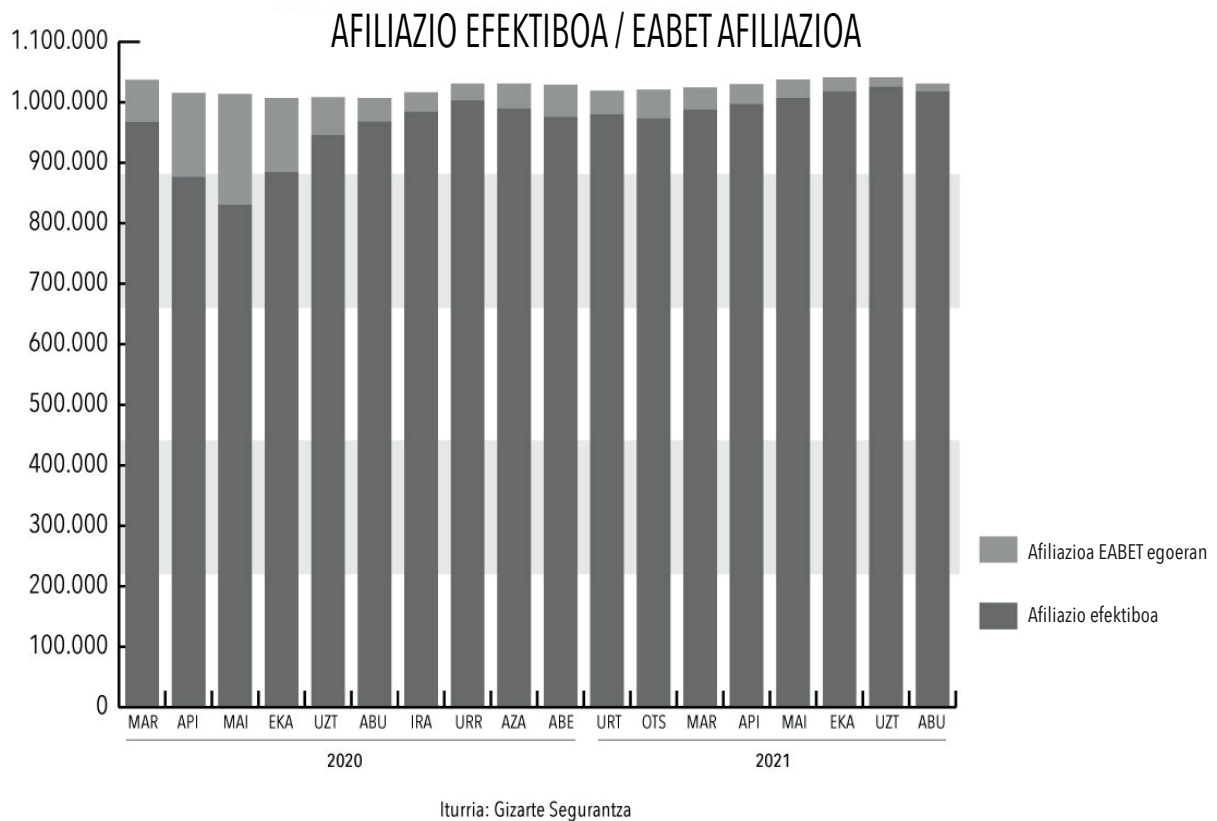
Gizarte Segurantzako erregimen orokorreko afiliazioa Hego Euskal Herrian (hileko batez bestekoa)

Are gehiago, itxura batean, 2021eko besteren konturako enplegu-maila 2019koa baino pixka bat handiagoa da, behatutako afiliazio-datuen arabera. Baina, egia esan, enplegu efektiboa zertxobait txikiagoa da, Enplegua Aldi Baterako Erregulatzeko Txostenen (EABET) ondorioz.

Gaur egun, EABET egoeran dauden langileak besteren konturako afiliazioaren % 1,2 dira (soldatapeko enplegua). Baina krisiaren unerik latzenetan 183.000 pertsona baino gehiago zeuden egoera horretan, besteren konturako afiliazioaren % 18.

Hurrengo grafikoan xehetasun handiagoz ikusten da EABET-ek enplegu efektiboaren² bilakaeran duten eragina.

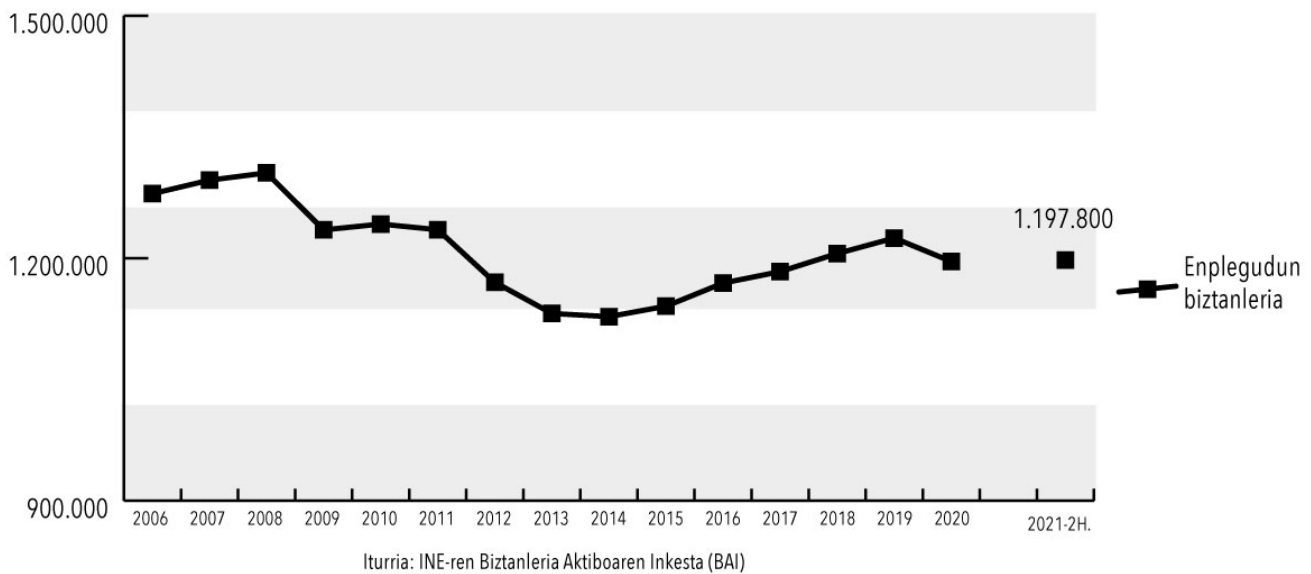
Biztanleria Aktiboaren Inkestaren arabera, galduriko lanpostuen %62 errekuperatu da

Hego Euskal Herriko lan-merkatuaren egoera susperraldi-sintomak agertzen hasi zen 2021eko bigarren hiruhilekotik aurrera (eskuragarri dagoen azken datua). Biztanleria Aktiboaren Inkestaren (BAI) arabera, apirila eta ekaina bitartean 18.700 lanpostu sortu ziren. Baina hori, lehen hiruhilekoan galdutako enplegu kopurua baino txikiagoa da.

Bestalde, ez dugu ahaztu behar osasun-krisiaren hasierako eraginak, aipatu inkestaren arabera, 43.000 lanpostu baino gehiago suntsitu zituela, aldi baterako enplegu-etenaldiak edo negozioen jarduera eteteak eragindako dozenaka mila pertsonak kontuan hartu gabe.

² Afiliazio efektiboa: erregistraturiko besteren konturako afiliazioa EABET egoeran dauden langileen kopurua kenduta

ENPLEGUDUN BIZTANLERIA

12

Urte arteko datuak eskuartean, krisiaren hasieran galdutako enpleguaren % 62 inguru berreskuratu da. Hala ere, azken urtean sortutako lau enplegutik hiru aldi baterakoak dira.

Beraz, ez da gehiegizkoa esatea enplegua behin-behinekotasuna handitzearen kontura berreskuratu dela, hau da, prekarietatearen ondorioz. Soldatapeko langileen behin-behinekotasun-tasa pandemia aurreko mailetara itzuli da, zehazki, % 23,5 urteko bigarren hiruhilekoan.

Behin-behinekotasun maila horiek Europar Batasuneko altuenen artean daude eta ez dute inolako justifikaziorik. Hala ere, joan den mendeko laurogeiko hamarkadaren erdialdetik, behin-behinekotasunaren erabilera eta abusua lan-malgutasuneko mekanismo gisa erabili ohi da.

Era berean, aldi baterako kontratazioa oso tresna baliagarria bihurtu da langileak diziplinatzeko enpresen interesen alde.

Behin-behinekotasun tasa, gaur egun, % 27,6koa da emakumeen* kasuan eta % 19,4koa gizonen kasuan.

Langabeziaren eta prekarietatearen artean inguratuta, 35 urtetik beherako gazteen ia erdiei eragiten dien behin-behinekotasunak.

Enpleguaren kalitatearekin modu erabakigarrian lotutako beste faktore bat lanaldia da.

Lanaldi murriztuagoa izan, soldata txikiagoa. Baina, horrez gain, lanaldi partzialeko kontratazioa gehienbat enplegu prekarioak, gutxi baloratutakoak eta gizarte-aintzatespen txikiagoa dutenak betetzeko erabiltzen dela azpimarratuko genuke.

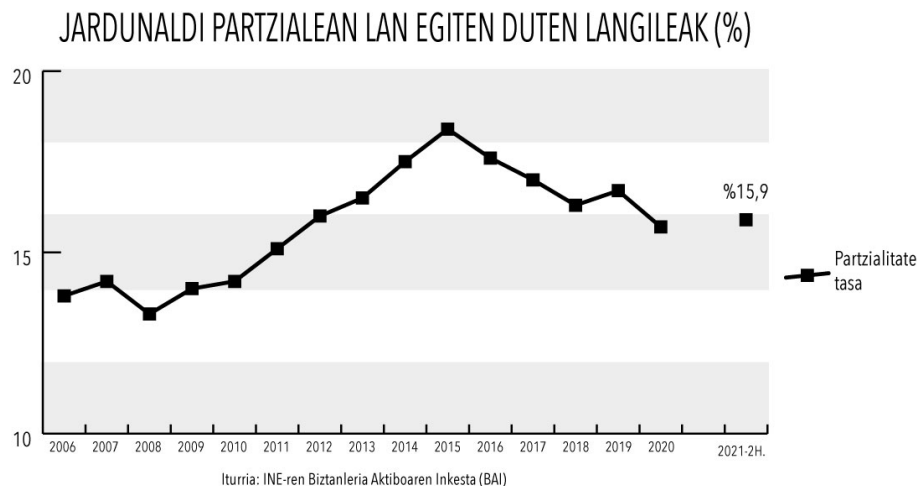
Hori ez da berria ordea. Aldaketa, lanaldi partzialeko lanaren areagotzeak ekarri du, eskulanaren kudeaketa malgutzeko mekanismo gisa erabiltzen baita.

Larriena lanaldi partzialeko enpleguaren hedapen hori langileen borondatearen aurka gertatzen ari dela da. Hau da, gero eta handiagoa da lanaldi partzialean ez euren borondatez, lanaldi osoan lanik aurkitzen ez dutelako lan egiten duten pertsonen proportzioa.

Gaur egun, partzialtasun-tasa % 16 ingurukoa da, baina emakume* landunen artean % 25,6ra iristen da.

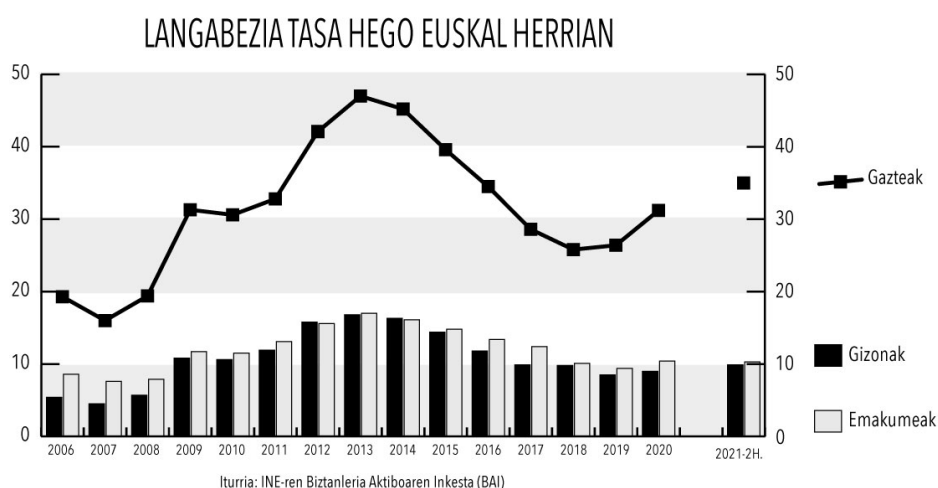
Bigarren hiruhilekoko Biztanleria Aktiboaren Inkestaren emaitzen arabera, lanaldi partzialean lan egiten duten 10 pertsonatik ia 8 emakumeak* dira (% 78).

Nahi gabeko lanaldi partzialeko enpleguari dagokionez, aipatzekoa da lanaldi partzialean lan egiten duten pertsonen erdiei eragiten dien azpienplegu mota dela.

Langabeziaren bilakaerari dagokionez, komeni da zehaztea pandemiaren ondorioz suntsitutako enplegu guztiak ez duela ekarri langabeziak gora egitea neurri berean. Pandemiak eta jardura ekonomikoa gelditzeak eragindako ezohiko egoerak enplegu-bilaketa aktiboa eragotzi zuen hasiera batean. Eta behin konfinamendu-aldia amaituta, mugikortasunaren murrizketek eta nagusi zen ziurgabetasunak izugarri zailtzen zuten lan bat aurkitzeko benetako aukera.

Egoera horiek guztiek "langabezia desanimatua" deritzona bultzatu zuten; pertsona horiek "biztanleria ez-aktiboaren" parte dira, ez dutelako enplegurik eta ez dutelako bilatzen, aurkitzeko itxaropenik ez dutelako. Geroago, egoera hori normalizatu egin da.

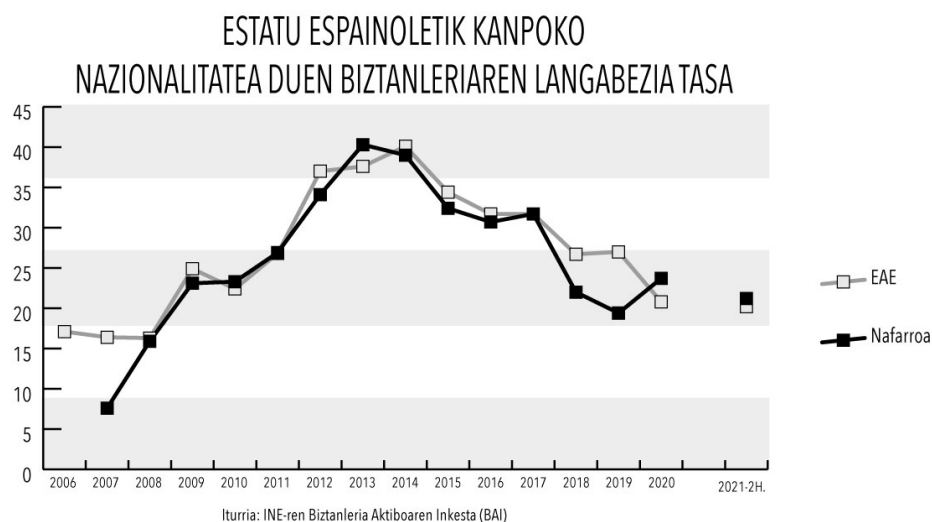

Lehen ere adierazi dugunez, aldi baterako enplegu-erregulazioko txostenek eragindako milaka langileak ere ez dira langabeziaren datuetan jasotzen.

Hala eta guztiz ere, langabezia-tasak gora egin du, eta % 10,1era iritsi da, bigarren hiruhilekoko Biztanleria Aktiboaren Inkestaren emaitzen arabera. Hala ere, langabeziak irismen handiagoa du emakumeen* artean gizonen artean baino (% 10,3 eta % 9,9 hurrenez hurren).

Gazteen egoera izan da krisiaren ondorioz gehien okertu dena. Izan ere, lan-merkatuan oso egoera ahulean daude eta horrek enpresa boterearen aurrean bereziki zaugarri bihurtzen ditu. 25 urtetik beherako gazteen langabezia-tasa %35era igo da, hau da, Europar Batasuneko gazteen langabezia-tasaren bikoitza.

Enpleguari dagokionez, beste kolektibo kaltebera Espainiar Estatuko nazionalitatea ez duten biztanleen artekoa dugu. Izan ere, euren langabeziak ia bikoitzu egiten du tasa orokorra eta % 20 ingurukoa da.

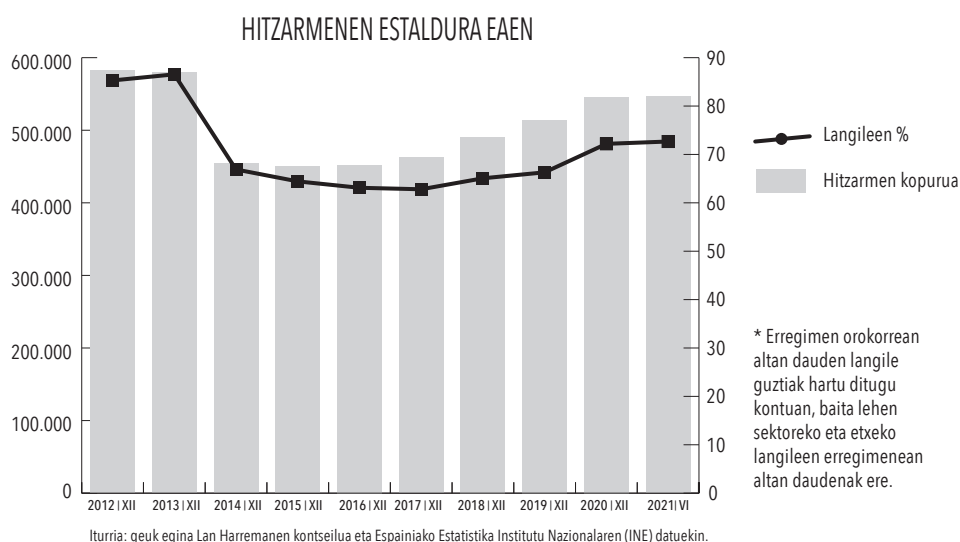
2. HITZARMENAK ETA GATAZKA KOLEKTIBOAK

Estatu Espainolean 2011an negoziazio kolektiboan eginiko erreformak gogor astindu zuen Hego Euskal Herriko lan-hitzarmen kolektiboen errealitatea. Enpresa eta Estatuko hitzarmenen lehentasuna ezartzeaz gain, hitzarmenen aurrera-eragintasuna mugatu zuen besteak beste, langileek ordu arte lan baldintzak mantentzeko zituzten bermeak ezabatuz.

Hego Euskal Herriko langileek duten hitzarmenen estaldura tasa jaisten joan da urtez urte kolpe gogorrena 2014an izanik. Dena den, 2017tik aurrera errekupeazio bat ikusten dela azpimarratu beharra daukagu, langile borroka eta gatazkekin lotu dezakegun errekupeazioa ondoren ikusiko dugun bezala.

Euskal Autonomia Erkidegoa (EAE)

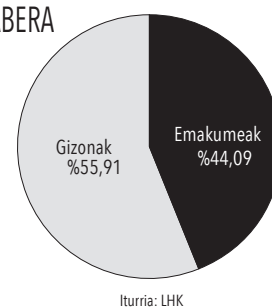
2017tik aurrera indarrean edo luzapenean dauden hitzarmenen errekupeazioa izan badugu, 2020an hitzarmenen egonkortze horrek bultzada handia izan du. Gipuzkoako Industria Siderometalurgikoan lorturiko akordioari esker asko txikitu zen hitzarmenak iraungita zituzten langileen zenbatekoa. Gainera, Bizkaiko Industria Siderometalurgikoa 2020an erregistratu zenez, hitzarmenak indarrean dituzten langileen ehunekoak igoera garrantzitsua izan zuen.

Emakumeak* kaltetuenak

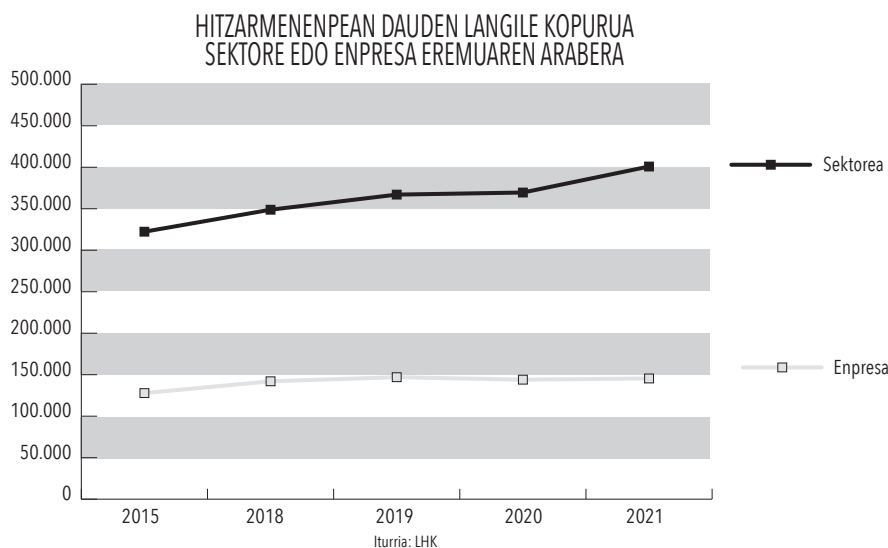
Hitzarmenen babesa generoaren arabera aztertuz, emakumeak* oraindik hitzarmen baten babesa duten langileen gutxiengoa dira.

HITZARMENPEAN DAUDEN LANGILEAK GENEROAREN ARABERA

Aplikazio eremua

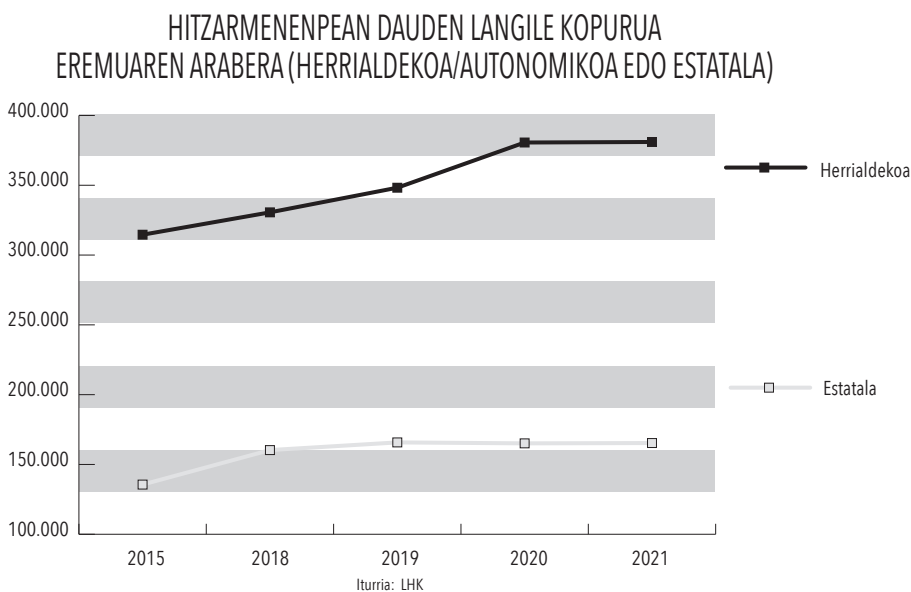
2015an sektoreko hitzarmenek jaitsiera garrantzitsua izan zuten langile kopuruari dagokionez eta enpresetako hitzarmenetan igoera izan zen, baina igoera honek ez zuen inolaz ere konpentsatu sektoreko hitzarmenen jaitsiera. Dena den, azken urteetako hitzarmenen eraginaren zabalteak bai sektore zein enpresa mailan izan du eragina, sektore eremuak izanik igoerarik nabarmenena.

16

Herrialde edo autonomikoa izan edo estatala, hori da beste gakoa. 2015Ean herrialdekoek edo autonomikoek behera jo ostean, hitzarmenen errekupeazio garrantzitsua ari da gertatzen hurrengo urteetan. 2020An errekupeatu ziren hitzarmen gehien.

Indarrean dauden estatalek 2018an errekupeazio bat izan bazuten ere, egonkortzeko joera izan dute. Azken urteetan hitzarmenak berriro badira, sektore eremuari esker izan da.

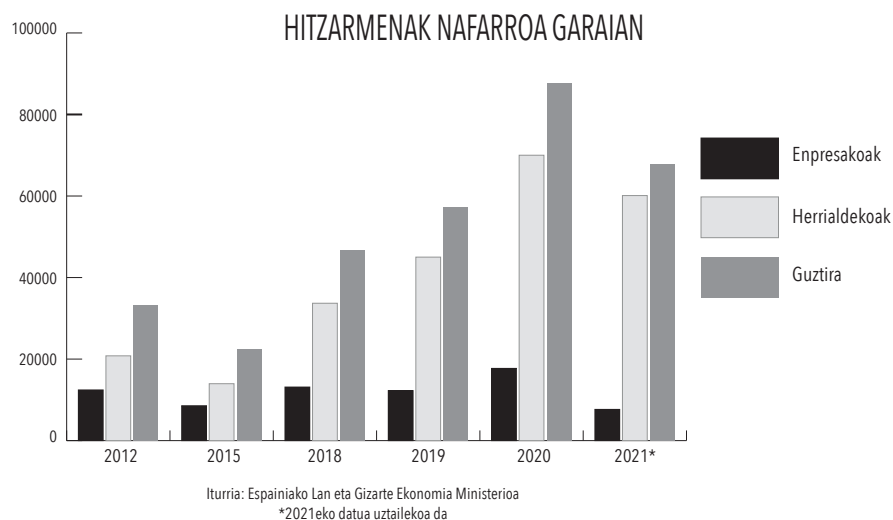

Nafarroa Garaia

Nafarroa Garaiko datuak ez dira EAEkoekin konparagarriak. Nafarroa Garaian bertan sinatzen diren hitzarmenen datuak ditugu, hau da, enpresa eta herrialde mailakoak, eta soilik indarrean daudenak (luzapenean edota bertan behera geratutakoen daturik ez dugu). Beraz, herrialde horretako langileen hitzarmenen zati bat besterik ez dugu aztertuko. Dena den, datu interesgarriak dira behatzeko.

HITZARMENAK NAFARROA GARAIA						
	2012	2015	2018	2019	2020	2021*
Guztira	33.226	22.518	46.832	57.281	87.718	67.764
Enpresakoak	12.427	8.556	13.135	12.270	17.713	7.656
Herrialdekoak	20.799	13.962	33.697	45.011	70.005	60.108

EAE bezala 2015ean hitzarmenek jaitsiera izugarria izan ondoren, errekurazio nabarmena ari da gertatzen azken urteetan.

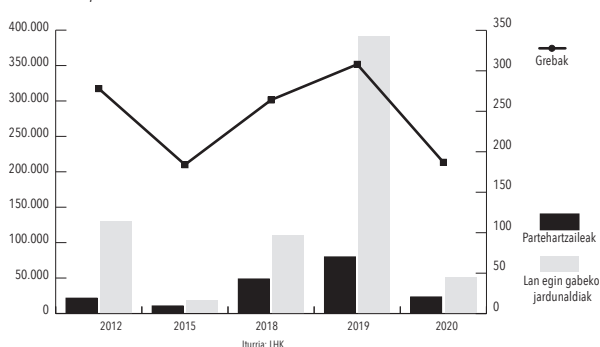

17

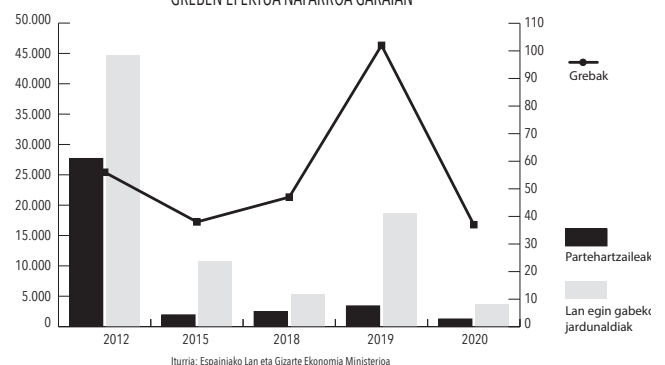
Greben efektua

Negoiazio kolektiboaren erreformak kolpe gogorra eman zien hitzarmenek babesten dituen langileei eta ondorioz euren lan baldintzei. Azken urteetan hitzarmenen errekurazio bat gertatzen ari bada, ez da ausaz gertatzen ari den zerbait. Langile borroka eta mobilizazioak determinanteak dira hitzarmenen berreskuperapenean, hala diote datuek:

EAEKO GREBAK:
KOPURUA, PARTEHARTZAILEAK ETA LAN EGIN GABEKO JARDUNALDIAK

GREBEN EFEKTUA NAFARROA GARAIA

2015ean grebek behea jo ostean Hego Euskal Herri osoan, 2019 arte mobilizazio eta greben ugaltzea izan genuen gurean. 2020an osasun krisiari aurre egiteko asmoz harturiko erabakiek erabat baldintzatu zuten langile borroka, greben kopuruak minimoetara jaitsiz.

Edonola ere, 2015-2019 arteko hitzarmenen errekonferentziak lotura zuzena du greben ugaltzearekin.

3. LANEKO OSASUNA

Osasuneko Mundu Erakundearen arabera "osasuna ongizate fisiko, mental eta sozial osoko egoera da, ez kalterik edo gaixotasunik ez izatea soilik". Hau da, bizia edota osasuna lanpostuetan ez galtzea ez ezik, ongizate fisikoa, metala eta soziala aintzat hartu behar da lan osasunaren inguruan mintzo denean.

Aitzitik, laneko osasuna bere osotasunean neurtzeko ez dugu neurgailu nahikorik. Izan ere, ezin dugu neurtu lanean askok eta askok jasaten duten presioa, indarkeria psikologikoa edota mobbing-a bezalako jazarpenak. Beraz, oraingoan ere, datuak eskuartean, laneko gaixotasun, istripu eta heriotzak aztertuko ditugu soilik.

Lan istripuak

18

EAE eta Nafarroa Garaiko datu ofizialen arabera, 2018tik 2019ra 2283 eta 2003 lan istripuko igoera bat eman zen hurrenez hurren. 2019tik 2020ra, aldiz, 173395eko eta 3928ko jaitsiera egon da hurrenez hurren. Lan istripuen gutxitze garrantzitsu eman bada ere, 2020an osasun krisiaren ondorioz ezarritako neurrien ondorioz enpleguak izugarritzko galera izan zuela kontuan izan behar dugu. Iazko Apirilean 200000 langile baino gehiago egon baziren Enplegua Aldi Baterako Erregulatzeko Txostenen eraginean, Abuztuan Otsailean baino 65500 langile gutxiago zeuden Gizarte Segurantzaren afiliatuta. Aktibitatean emaniko jaitsiera ez da bat etorri lan istripuen gutxitzearekin, eta azken hauek aktibitateak izaniko jaitsiera baino jaitsiera apalagoa izan dutela azpimarratuko genuke.

LAN ISTRIPUAK EAEN (2018-2020)

	2020	2019	2018	2018-2019 Aldea	Ehunekoetan	2019-2020 Aldea	Ehunekoetan
Lan istripuak (LI)	67.737	85.132	82.849	2.283	2,76	-17.395	-20,43
Bajarik gabeko LI	36.204	46.137	47.063	-926	-1,97	-9.933	-21,53
Bajarekin LI	31.533	38.995	35.786	3.209	8,97	-7.462	-19,13
Arinak	29.979	36.870	33.728	3.142	9,32	-6.891	-18,69
Larriak	196	206	207	-1	-0,48	-10	-4,85
Hilgarriak	27	31	37	-6	-16,22	-4	-12,9

Iturria: Osalan

Lan istripu arinek 2018tik 2019ra izandako igoeraren ondotik, lan istripuak larri edo arin moduan izendatzeko ez dagoela definizio legal edo teknikorik esan beharra daukagu. Horren ondorioz, enpresek eta mutualitateek nahiko erraz dute lan istripu gehienak arin moduan izendatzeko, baita istripu larriak ere. Modu horretara, Lan Ikuskaritzak istripuaz aztertzea ekidin eta istripua berriro ez gertatzeko neurriak hartzea eragozten da. Gehiengo sindikalak 2019an publiko eginiko lan osasunari buruzko txostenean, istripu larriak, gertatutakoak baino 3,5 eta 15 (tartean) aldiz gutxiago deklaritzen direla jasotzen da.

Lan istripuen zenbateko orokorrak ere goranzko joera duela ikusi dugu datuotan, datu ofizialetan. Goranzko joera horren arrazoi nagusia Hego Euskal Herriko lantokietako prekaritatea eta lan baldintza kaxkarrak izanda, jakin badakigu gertatzen diren laneko istripu guztiak ez daudela laneko istripu gisa jasoak: lan istripu arinak, in-itinere gertatzen diren asko, etxeko langileenak, garraiolarienak etab. Bestetik, lantokietatik iristen zaigun informazioaren arabera, enpresa batzuk mutualitateen laguntzarekin, laneko istripu eta gaixotasun batzuk Gizarte Segurantzara bideratzen dituzte istripu eta gaixotasun arruntak balira bezala, gertaturikoa ikertzea saihestuz.

Bestalde, laneko istripu hilgarrietan istripu asko datu ofizialetatik kanpo uzten dira gero aztertuko dugun bezala, eta bestelako laneko istripuetan ere gauza era gerta daitekeela pentsa dezakegu.

LAN ISTRIPUAK NAFARROA GARAIAN (2018-2020)

	2020*	2019*	2018*	2018-2019 Aldea	Ehunekotan	2019-2020 Aldea	Ehunekotan
Lan istripuak (LI)	15.729	19.657	17.653	2.004	11,35	-3.928	-19,98
Inzidentzia indizea	62,6	69,45	74,13				
Bajarik gabeko LI	8.088	10.478	9.961	517	5,19	-2.390	-22,81
Bajarekin LI	7.315	9.179	7.692	1.487	19,33	-1.864	-20,31
Arinak	15.334	19.563	17.585	1.978	11,25	-4.229	-21,62
Larriak	71	81	55	26	47,27	-10	-12,34
Hilgarriak	11	13	9	4	44,44	-2	-15,38

Iturria: Osalan, Nafarroako Osasun Publikoaren eta Lan Osasunaren Institutua.

*2020an Iraila arteko datuak ditugu. 2019 eta 2018koetan ere epe bera hartu dugu kontuan konparagarriak izan daitezten.

Laneko istripu hilgarriak

Jakina denez, datu ofizialak inoiz ez datoz bat gehiengo sindikalaren nahiz LABen datuekin. LABek datu nazionalak barne hartzen dituela egia bada ere, Iparralden egondako kasuak 3 izan dira; beraz, alde horren arrazoia ez da Ipar Euskal Herrian gertaturikoak aintzat hartzea. Urteroz urtero lan istripu hilgarriak uzten dizkiguten datuak zeharo onartezinak dira prekaritatearen aurpegiak gordinena azaleratzen dutelarik. Baina 2020ko datuak bereziki gogorak dira, eta datu ofizialen (38) eta gehiengo sindikalaren (70) zein LABen (77) datuen arteko aldea ere bereziki handia da; 45 hildakoena, hain zuzen ere.

HEGO EUSKAL HERRIAN LAN ISTRIPU HILGARRIAK

	Datu ofizialak	LAB	Aldea
2015	43	52	9
2016	49	53	4
2017	43	54	11
2018	47	68	21
2019	44	46	2
2020	38	77	45

Iturria: Osalan, Nafarroako Osasun Publikoaren eta Lan Osasunaren Institutua eta LAB sindikatua.

2021ko Irailan³ 46 langile hil dira dagoeneko laneko istripuen ondorioz.

³ Irailaren 15eko datua.

Laneko gaixotasunak

Laneko gaixotasuneko datuak ere kezkarriak dira, are gehiago aintzat hartzen badugu estatistika ofizialetatik kanpo geratzen den laneko gaixotasun kopurua are eta handiagoa dela. Hala ere, urtez urte, datu ofizialen arabera 4000 eta 5000 kasuen artean ibiltzen gara Hego Euskal Herrian.

LANEKO GAIXOTASUNAK HEGO EUSKAL HERRIAN						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
EAE	2.610	2.471	3.101	3.278	2.931	2.930
NAFARROA GARAIA	1.552	1.580	1.420	1.557	1.375	1.217
GUZTIRA	4.162	4.051	4.521	4.835	4.306	4.147

Iturria: Osalan eta Nafarroako Osasun Publikoaren eta lan osasunaren institutua

Laneko Osasun eta Segurtasunerako Europako Agentziaren arabera lan istripuan hildako langile bakoitzeko 35 langile hiltzen dira gaixotasun profesionalen ondorioz. Laneko gaixotasunen estatistika ofizialek ordea ez dute heriotzarik jasotzen. Euskal Herrian Laneko Osasun eta Segurtasunerako Europako Agentziaren irizpidea aplikatuz, 2020an 2695 langile hilko lirateke laneko gaixotasunen ondorioz.

4. SOLDATAK

Soldata arrakalak

Soldaten bilakaera aztertzeko garaian, soldatetan egon ohi diren arrakala desberdinak aztertu ditugu: pertzentilen⁴, generoaren, adinaren, kontratu motaren eta nazionalitatearen arabera.

Soldata arrakalak egiturazkoak dira enpleguaren eremuan. Urtez urte, aztertutako arrakala guztiak mantendu egiten dira, eta gainera, jaisteko joera izan beharrean igotzen doazela ikusten dugu: pertzentilen eta adinaren arabera dira etenik gabe igotzen doazenak. Neoliberalismoaren baitako arrakala nagusienak soldaten baitakoak ez badira ere, soldaten artean ere gero eta alde handiagoa dago. Neoliberalismoak langileriaren zatiketa eragiteko duen tresna ugarietako bat bihurtu zaigu soldatena.

Produktzio-kostuak soldata murriztuz gutxitzen dituzte: malgutasunaren, prekarizazioaren, deserregularizazioaren edo telelanaren bidez. Sistema kapitalistak ziklikoki ekoizpen-faktorean gertatzen diren beste desdoikuntza batzuk doitu ahal izateko erabiltzen du esku-lanaren kostua estutzearen tresna. Eta hor kokatu behar ditugu arrakalak. Egoera zaurgarrietan edo negoziatzeko gaitasun gutxiagorekin dauden langileentzat murrizketak handiagoak izan ohi dira.

Batezbestekoarekin urrunen dauden soldata pertzentil apalenean kokaturiko emakumeenak* ditugu. Izan ere, prekarizazioaren elementu desberdinak partzialitatea eta behin-behinekotasuna kasu, elkar gurutzatzen direla ikusten dugu. Gainera, arrakala horrek izugarrizko igoera izan du azken hamar urteetan, 2008tik %21.

Gazteenen soldata ere batezbestekotik urruntzen ari da urteak igaro ahala, 2008tik %113ko igoera izan du gazteenen eta batezbestekoaren arteko soldata arrakalak. Gainera, soldata altuenen adin tartea aldatu egin da. 2008an 45-54 adin tartean baziren soldata altuenak, hamarkada bat pasa ondoren soldata altuenak 55 urtetik gorako adin tartera pasa dira. Urtez urte eginiko erreformek eta lan merkatuaren desregularizazioak prekarizazioaren hedatzea ekartzeaz gain, lan baldintza orokorrak okertu ditu soldatetan belaunaldi berriak izaten ari diren kostuak erakusten digun bezala.

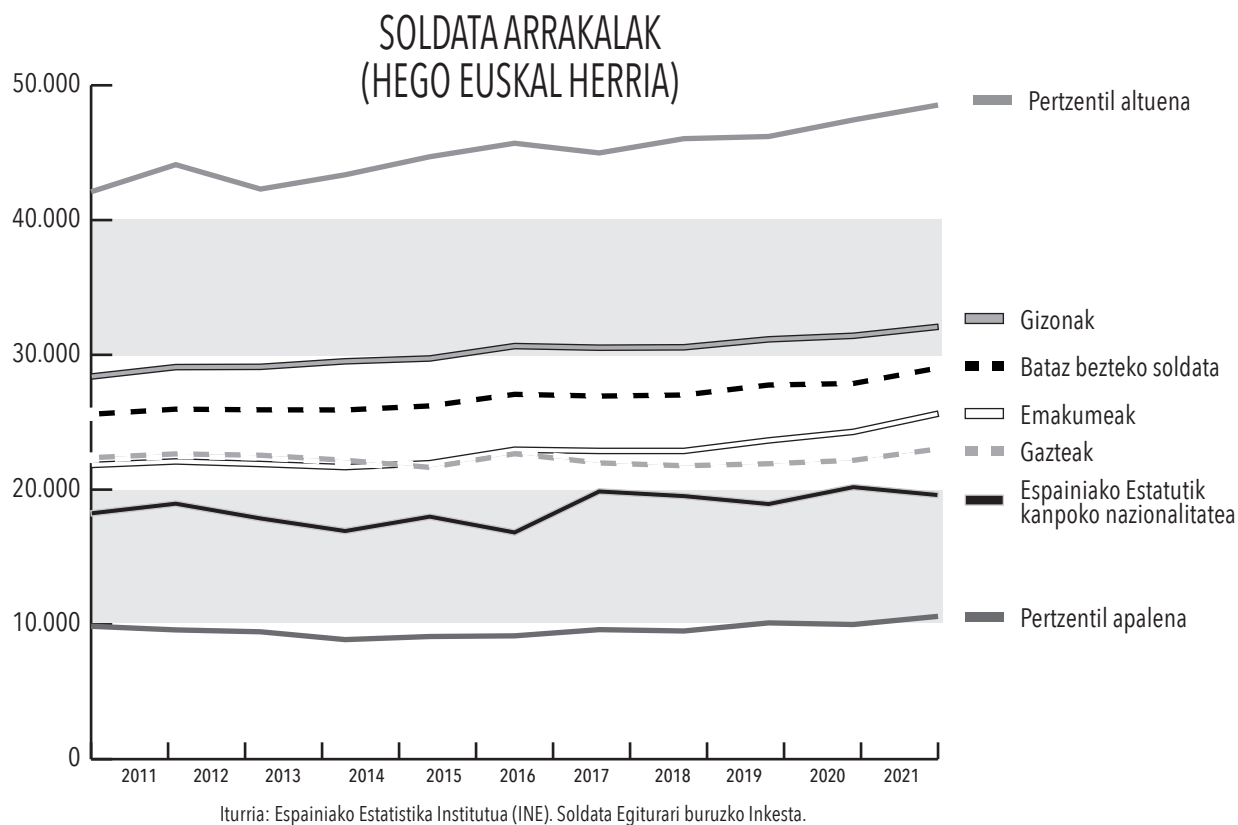
21

BATEZ BESTEKO SOLDATA ETA HORREKIKO ALDEA (€/urtean). HEGO EH.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
BATEZ BESTEKO SOLDATA	25.050	25.590	25.970	25.920	25.910	26.210	27.070	26.940	27.020	27.760	27.875	29.022
BATAZ BESTEKOAREKIKO ALDEA												
BI GENEROAK												
Pertzentil apalena	-15.720	-15.730	-16.380	-16.470	-17.040	-17.110	-17.920	-17.330	-17.510	-17.650	-17.885	-18.425
Pertzentil altuena	16.240	16.510	18.140	16.380	17.450	18.490	18.630	18.040	19.020	18.440	19.555	19.514
EMAKUMEAK												
Batezbestekoa	-3.850	-3.760	-3.880	-4.020	-4.240	-4.250	-4.110	-4.070	-4.150	-4.110	-3.591	-3.391
Pertzentil apalena	-16.890	-17.430	-17.750	-18.300	-18.520	-18.730	-19.840	-19.540	-19.640	-19.820	-19.907	-20.460
Pertzentil altuena	10.930	12.890	13.460	11.930	12.480	13.380	13.930	13.970	14.280	14.090	15.997	16.424
GIZONEZKOAK												
Batezbestekoa	2.840	2.800	3.120	3.190	3.610	3.520	3.580	3.590	3.540	3.390	3.539	3.057
Pertzentil apalena	-11.700	-11.490	-12.640	-12.290	-13.270	-14.490	-14.400	-13.090	-14.380	-13.890	-13.351	-14.710
Pertzentil altuena	18.890	19.040	21.000	19.760	21.320	22.870	22.680	21.490	22.320	21.820	22.457	22.717
ADINAREN ARABERA												
25-34 urte	-2.820	-3.220	-3.320	-3.370	-3.730	-4.560	-4.410	-4.960	-5.250	-5.840	-5.701	-6.003
35-44 urte	280	320	330	620	280	370	10	210	190	110	126	410
45-54 urte	3.460	3.060	3.920	2.950	2.950	2.550	2.580	2.050	2.150	1.990	2.762	2.360
55 urte eta +	1.920	1.430	1.710	1.440	1.070	1.730	2.230	2.540	2.160	2.410	3.208	2.818
KONTRATU MOTAREN ARABERA (BATAZ BESTEKOAK)												
Mugagabea	1.840	1.500	2.200	1.900	1.800	1.930	2.060	1.750	1.660	1.610	2.185	2.162
Aldi baterakoa	-6.090	-5.340	-7.030	-7.050	-7.540	-8.350	-8.110	-7.390	-8.130	-7.540	-6.921	-6.918
NAZIONALITATEAREN ARABERA												
Espainiako Estatukoa	308	265	370	349	401	331	455	274	294	404	587	516
Espainiako Estatutik kanpokoa	-7.526	-7.353	-7.015	-8.058	-8.984	-8.217	-10.249	-7.078	-7.501	-8.831	-7.693	-9.429

Iturria: Espainiako Estatistika Institutua (INE). Soldata Egiturari buruzko Inkesta.

⁴ Soldata baxuena duten langileen %10a pertzentil baxuena litzateke, soldata altuena duten langileen %10a pertzentil altuena.

Jatorri anitzeko langileak

Ez dute erraza jatorri anitzetatik Euskal Herrira lan eta bizitzera etorri diren langileek. Izan ere, hona iritsi arteko zailtasunez beteriko bidearen ondoren gaiztasunei aurre egiten jarraitu behar izaten dute.

Atzeritartasun legeak egoera administratiboa erregularizatzea izugarri zailtzen du batetik. Gainera, egoera administratiboa edozein dela ere errespetatu beharreko enplegu eskubideak urratzen zaizkie behin eta berriz, beraien egoera zaurgarria aprobetxatuz eskubideak egoerak ezagutu izan ditugu. Premiazko beharra izateak eta euren eskubideak ez ezagutzeak are eta gehiago zailtzen du eskubide horiek galdegitea. Edonola ere, behin eskubideak exijitzeko urratsa emanda ere, ez da erraza izaten betetze hori lortzea. Izan ere, kasu askotan borrokatzeko eta elkar babesteko marko kolektiboen faltak ezinezko egiten du eskubide askoren aitortza.

Zaila zaigu migratuen egoera datuetara ekartzea. Egoera eta errealitate desberdinak datuetan jasotzearen zailtasunari estatistika erakundeek datuak eskaintzeko modua gehitu behar diogu, migratuak beste kolektibo batzuen barruan diluitzen baititu askotan. Adibidez, nazionalitatearen arabera eskainiz datuak, dagoeneko nazionalitatea lortu duten eta oraindik arrazismoa eta eskubide urraketak pairatzen dituzten langile migratuen egoera ezkututzen du, arrakala errealak zeintzuk diren eskaintzea ezinezko bihurtuz.

Edonola ere, datuak ez eskaintzeak kolektibo kalteberak ikusezin bihurtzen dituela pentsatuz, nazionalitatearen arabera soldata arrakalaren datuak ere azterlanera ekartzeko hautua egin dugu. Ondorioa argia da: Estatu Espainoleko nazionalitatea duten eta ez dutenen artean soldata arrakala garrantzitsua dago, eta gainera, 2008tik 2019ra %27 igoera izan du.

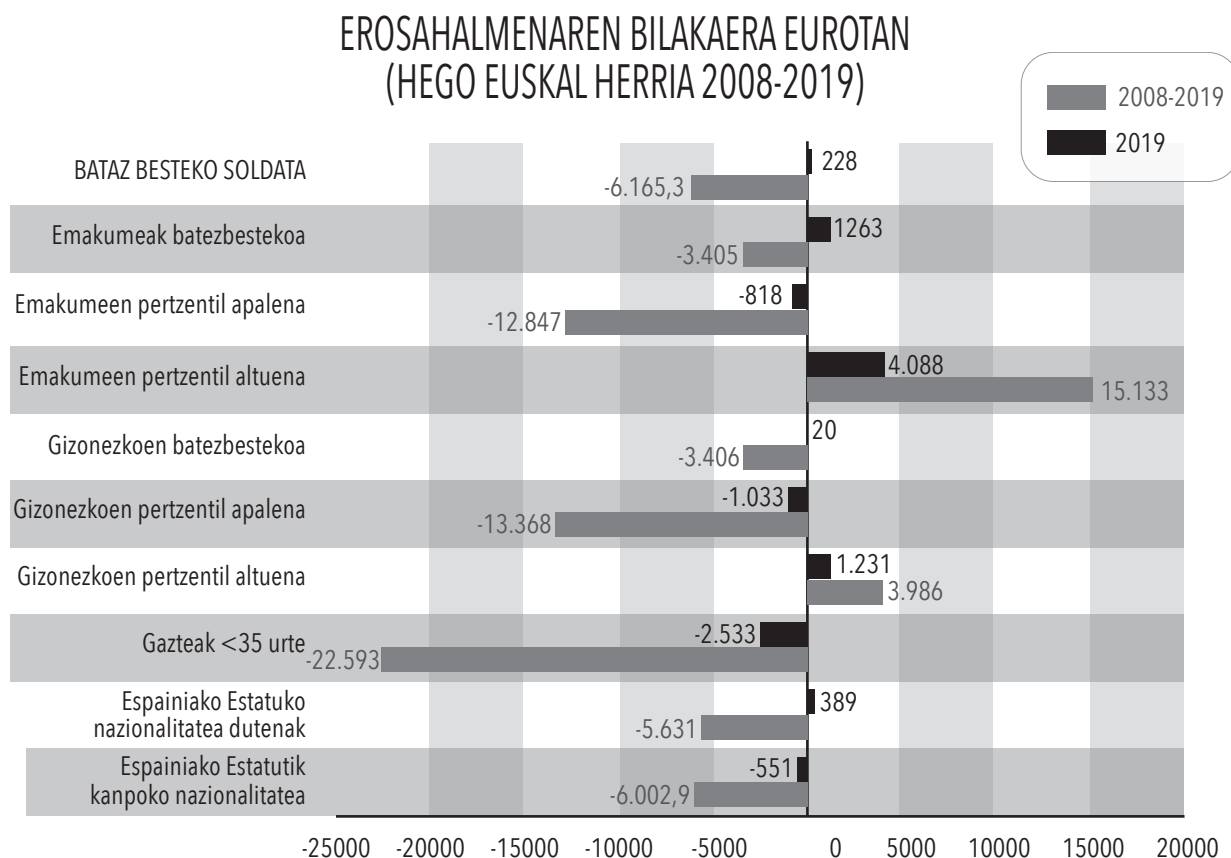
Soldaten eros-ahalmena

2008tik aztertu dugu eros-ahalmena. 2008ko soldatak oinarri harturik, aurreko urteko KPI-a gehitu diegu 2019 arte.

Urtero ia eremu guztiek galera izan duten soldatei dagokienez 2019 arte. 2019an soldaten errekupeazio bat ikusten da eremu batzuetan, ez horrela eremu kalteberenetan: pertzentil apaleneko herritarrak (bai emakume* zein gizonezkoen kasuan), gazteak eta Espainiako Estatutik kanpoko nazionalitatea duten herritarrak.

2008tik 2019ra urtez urte izan dituzten galera edo irabaziak batuz honako ondorioa iritsi gara: azken hamarkadan pertzentil altuenek KPIa baino soldata igoera altuagoak izan badituzte, beste sektore guztiek eros-ahalmena nabarmen galdu dute. Galera kopuru handienak gainera gazteenetan eta pertzentil apalenetan daude.

Azken hamarkadako aldagai desberdinen bilakaerak arrakalak handitu direla erakusten du nabarmen. Enpleguaren eremuko deserregularizazioak sektore zaugarrienei egiten die kalte gehien eta gainera, urtez urte egoera okertzen ari da. Ondorengo grafikoan ikusten dituzuen balioak eurotan daude eta urteko soldataren arabera dira.

Iturria: Espainiako Estatistika Institutua (INE). Soldata Egiturari buruzko Inkesta.

5. POBREZIA

Pobrezia arrisku tasa

Pobrezia arriskuaren tasak herrialde batean bere diru-sarrera garbiak pobrezia mugatik behera jasotzen dituzten pertsonen ehunekoa neurtzen du.

Pobrezia arriskua neurtzeko, oro har, Eurostat-ek (Europako Estatistika Bulegoa) erabiltzen dituen irizpideak hartu ohi dira kontutan. Hauen arabera, pertsona bat pobrezia arriskuan dago bere diru-sarrerak sarrera garbien erdiko balioaren (ez nahastu batezbestekoarekin) %60aren azpitik daudenean. Kopuru horrek pobrezia erlatiboaren atalasea adierazten du eta erdiko balioak biztanleriaren erdia zein errentaren azpitik dagoen.

Pobrezia arriskuaren tasa neurtzen dugunean, irizpide erlatiboa dela hartu behar dugu aintzat. Beraz, urtetik urtera, jendartearen diru-sarrerak edota diru-sarrera horien banaketak gora edo behera egin, pobrezia erlatiboaren atalasea ere aldatu egingo da. Ondorioz, pertsona bat errenta berarekin, atalaseak gora egiten duenean pobrezia arriskutik at egon daiteke, eta behera egiten duenean berriz, pobrezia arriskuan egongo da.

POBREZIA ARRISKUAREN TASA													
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Nafarroa Garaia*	-	-	-	-	21,0	22,3	24,2	23,2	22,6	21,7	21,3	21,2	-
EAE*	14,8	14,3	15,7	15,9	15,4	-	18,5	-	16,4	-	17,7	-	17,8
EU 27	-	-	16,5	16,9	16,9	16,8	17,3	17,4	17,5	16,9	16,8	16,5	-
Danimarka	11,8	13,1	13,3	12,1	12,0	11,9	12,1	12,2	11,9	12,4	12,7	12,5	12,1
Espainiako Estatu	19,8	20,4	20,7	20,6	20,8	20,4	22,2	22,1	22,3	21,6	21,5	20,7	21,0
Finlandia	13,6	13,8	13,1	13,7	13,2	11,8	12,8	12,4	11,6	11,5	12,0	11,6	12,2
Frantziako Estatu	12,5	12,9	13,3	14,0	14,1	13,7	13,3	13,6	13,6	13,2	13,4	13,6	-
Errumania	23,6	22,1	21,6	22,3	22,9	23,0	25,1	25,4	25,3	23,6	23,5	23,8	23,4

Iturria: Eustat. Egiturako adierazleak. Nastat. Errentaren estatistika

* Nafarroa Garaiko eta EAEko datuek pobrezia kontzeptu bera erabiltzen badute ere, azpimarratzekoa da instituzio bakoitzak bere metodologia eta datuen iturri propioak dituela.

Pobrezia arriskuan legoke beraz 2020an EAEko biztanleriaren %17,8 eta 2019an Nafarroa Garaiko biztanleriaren %21,2, biak Europako batezbestekoaren gainetik, eta Europako pobrezia tasa altuenak erakusten duten herrialdeetatik gertuago pobrezia gutxiago metatzen dutenetatik baino.

EAEko datuak azpimarratu nahi genituzke, pobrezia arriskuak biztanleriaren portzentai handiago bati eragiten baitio urtez urte. 2008tik 2020ra pobrezia arriskuan dagoen biztanleria %20 igo da.

Nafarroa Garaiko joera ez da hain garbia, izan ere 2012tik 2015 arte pobrezia arriskua igo egin zen, baina ondorengo urteetan beheranzko joerari eutsi dio. Edonola ere, 2012an baino pobrezia tasa altuagoetan geunden 2019an.

Pobrezia arriskuaren aurpegia garbia da: gaztea emakumea* eta migratzailea

Hego Euskal Herriko datuek argi erakusten dute, pobrezia arriskua areagotzen dituen ezaugarri jakin batzuk daude:

- **Gazteak.** EAE eta Nafarroa Garaiko datuen arabera, gero eta gazteagoa izan biztanleria, gero eta arrisku handiagoa dute pobrezia jasateko. Nafarroa Garaian esaterako 16 urte azpiko biztanleen pobrezia arrisku tasa %29,4koa da, eta jaitsiz doa adinean aurrera egin ahala, 65 urtetik aurrera %16,8an kokatuz.

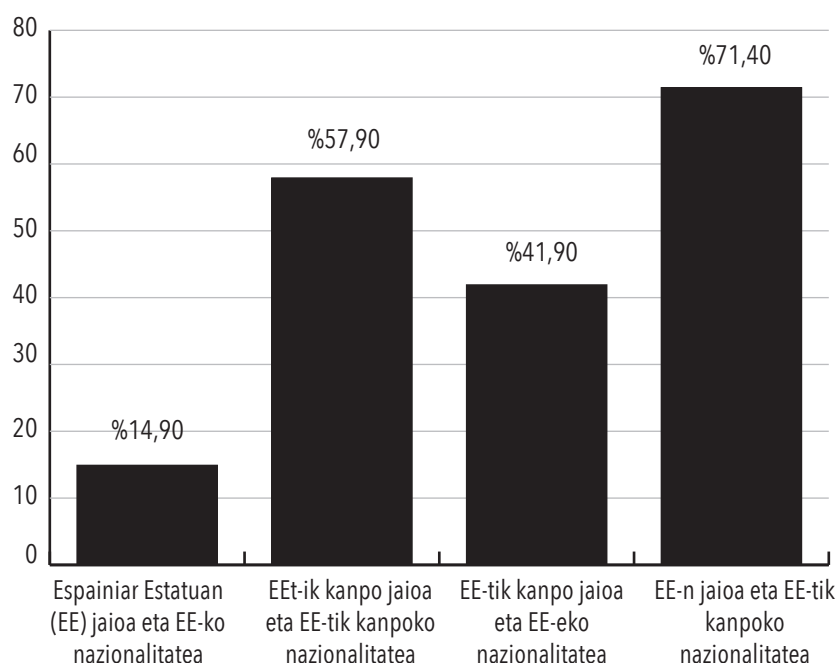

- **Emakumeak*.** Gizonezkoek baino pobrezia tasa handiagoak dituzte. Hala erakusten digute EAE zein Nafarroa Garaiko datuek. Nafarroan emakumezkoen* pobrezia tasa %22,6koa da, gizonezkoena %19,8. EAEn joera errepikatzen da, emakumeen* %21ak du pobrezia jasateko arriskua, gizonezkoek %18,8 izanik.

- **Pertsona migratzaileak.** Soldata arrakalak azertu ditugunean azpimarratu dugun moduan, zaila da pertsona migratzaileen datuak hona ekartzea. Nazionalitatearen arabera aztertutik pertsona migratzaileen kolektiboaren zati handi bat kanpoan geratzen bada ere, datuoi erreparatu beharrean gaude migratzaileen egoerara hurbilpen bat egin nahi badugu. Bestetik, nazionalitateak guk erabakiko ez genukeen marko bat inposatzen ditu, Espainiako Estatuarena, eta horrek, errealitatearen azterketa beste begi batzuekin egitera garamatza.

Nafarroa Garaiko datuak aztertu ahal izan ditugu. Nafarroako Errealitate Sozialaren Behatokiak Nafarroako Gobernuarekin elkarlanean publikaturiko "IV Nafarroan pobrezia eta desberdintasun sozialen txostenak" datu gogorak eskaintzen dizkigu.

POBREZIA ARRISKU TASA JATORRI ETA NAZIONALITATEAREN ARABERA (NAFARROA GARAIA)

Iturria: IV Nafarroan pobrezia eta desberdintasun sozialen txostenak

Espainiako Estatuko nazionalitatea duten pertsonen pobrezia arrisku erlatiboa %16,8koa bazen 2018an, beste nazionalitate bat dutenen bizenleena %59,3 arte igotzen zaigu.

Gainera, jatorriak ez ezik, nazionalitatea eskuratzeko ere pobrezia arriskuan eragiten duela erakusten digute datuek. Izan ere, Espainiar Estatutik kanpo jaioetako eta Espainiako Estatuko nazionalitatea ez duten biztanleen pobrezia arrisku tasa %57,9 badugu, Espainiar Estatutik kanpo jaio eta nazionalitatea eskuratu duen biztanleen kasuan %41,9ra jaisten zaigu. Pobrezia arrisku handiena duen kolektiboa edonola ere Espainiako Estatuan jaio arren Espainiar Estatutik kanpoko nazionalitatea duten herritarrek dute, %71,4koa hain zuzen ere.

- **Ikasketa maila.** Ikasketak ere pobrezia arriskuan nabarmen eragiten duen faktorea dira. Nafarroa Garaiko datuen arabera, lehen mailako edo baxuagoak diren ikasketak dituzten biztanleen %33,9 dago pobrezia arriskuan. Ikasketa maila handitu ahala ehuneko hori jaitsiz doa, goi mailako ikasketak dituztenen kasuan %9,2raino jaitsiz. Pobrezian jasaten duten herritarrek goi mailako ikasketak gauzatu ahal izatea zailagoa izanik, amaierarik gabeko gurpil-zoro batekin topo egiten dugu.

Pobrezia metropolietan eta Ebro arroan metatzen da batik bat

Pobrezia arriskua kolektiboaren arabera desberdina den bezala, ez dago Hego Euskal Herri osoan modu homogeneousan banatua. Beraz, Euskal Herriko eskualde batean edo bestean bizi, pobrezian erortzeko arrisku handiagoa edo txikiagoa izan dezakegu. Hala erakusten du eskualdeka eginiko azterketa honek:

POBREZIA ARRISKU TASA NAFARROA GARAIA (2019)	
Tuterako Erribera	29,93
Ebroko Erribera	28,89
Arga eta Aragoiko Erribera	27,20
Lizarra	22,86
GUZTIRA	21,20
Tafalla-Olite	20,11
Pirinioak	19,60
Nafarroa erdialdea	18,87
Zangotza	16,86
Baztan-Bidasoa	16,73
Nafarroako Ipar-Ekialdea	15,68

Iturria: Nastat. Errentaren estatistika.

POBREZIA ARRISKU TASA EAE-n (2020)	
Eskualdeak	%
Guztira	17,8
Gasteiz	20,4
Aiaraldea	10,5
Eskumaldea	10,6
Bilbo	25,7
Ezkerraldea	17,5
Bizkaia-itsasertza	12,4
Durungaldea	14,5
Donostialdea	18,6
Tolosa-Goierrri	11,3
Deba Goiena	11,9
Deba Barrena	16,8

Iturria: Pobrezia eta Desberdintasun Sozialen Inkesta 2020

Pobreziak metropolietan pilatzeko joera duela ikus dezakegu, Bilbo Handian eta Gasteizen eta Donostialdean izanik zabalkunde handiena. Pobrezia maila EAEko batezbestekotik gora duten eskualde bakarrak dira horiek.

Pobreziak metropolietan pilatzeko joera Nafarroa Garaian aldatu egiten da, Ebro arroan nabarmenki pilatuz. Eredu horretan, nekazaritzan besteren konturako langileen kolektibo garrantzitsua dagoela kontuan izan behar dugu, langile migratzaileen presentzia handiarekin.

Gabezia materiala Hego Euskal Herrian

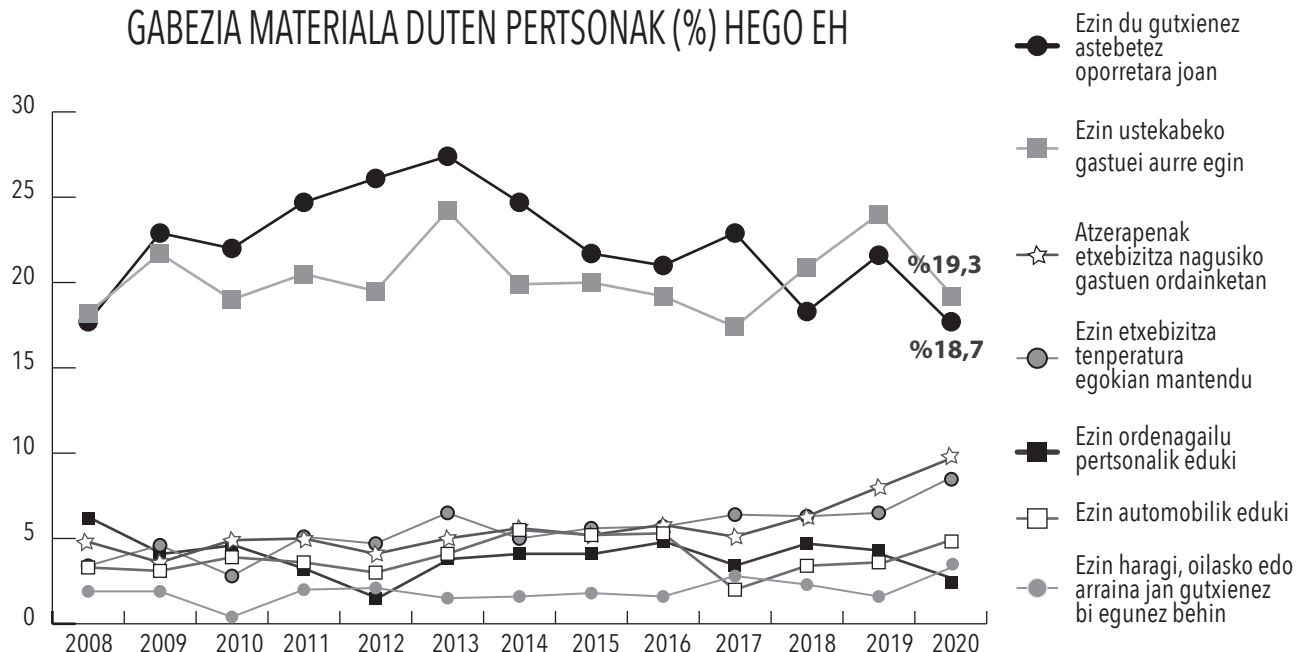
Gabezia materiala jasaten du gure herriko biztanleriaren zati handi batek. Modu desberdinetara neurtu badaiteke ere, INE-k honako gabezia materialaren ehunekoak eskaintzen dizkigu: astebete oporretara ezin joan, ezin ustekabeko gastuei aurre egin, atzerapenak etxebizitza nagusiko gastuen ordainketan, ezin etxebizitza tenperatura egokian mantendu, ezin ordenagailu pertsonalik eduki, ezin automobilik eduki, ezin haragi, oilasko edo arraina jan gutxienez bi egunean behin.

2020ko datuak ditugu azkenak. Gabezia batzuk beherantz eta besteek gorantz egin dutela erakusten digute datuek:

2020an kopuru handienak astebetez gutxienez oporretara joan ezin dutenen artean (%18,7) eta ustekabeko gastuei aurre egin ezin dutenen artean (%19,3) daude. 2008an baino kopuru altuagoak badira ere, 2019tik beherantz egin duten bakarrak dira ordenagailu pertsonalik eduki ezin dutenekin (%2,9) batera. Beste eremu guztiek gorantz egin dute azken urtean, honako ehunekoetan kokatuz: haragi, oilasko edo arraina gutxienez bi egunez behin ezin jan %3,1, ezin etxebizitza tenperatura egokian mantendu %8,2, atzerapenak etxebizitza nagusiko gastuen ordainketan %8,7 eta ezin automobilik eduki %3,9.

Begirada zabalago bat bota eta 2008tik aurrera gertaturiko bilakaera aztertuz, urtez urte beherantz egiten ari den gabezia material bakarra dugu: ordenagailu pertsonalik eduki ezin duten biztanleria kopurua hain zuzen ere. Atentzioa deitzen du beste guztiek gorantz egiten dutela, nabarmen gainera, azken honek izan ezik. Gainera, osasun krisiaren ondoren joera hau areagotu egin da. Euskal herritarren baldintza objektiboen hobekuntza baino herritarren lehentasunak aldatzen ari direla dirudi, ordenagailua lehen mailako behar bihurtzeraino.

GABEZIA MATERIALA DUTEN PERTSONAK (%) HEGO EH

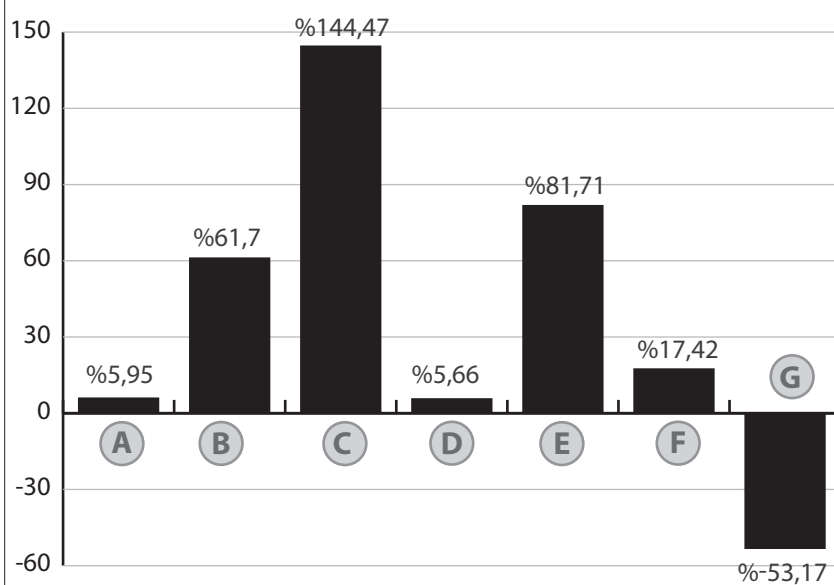
EREMU HONETAKO ADIERAZLE BAKOITZARENTZAT GRAFIKO PROPIOA SORTU DUGU BILAKAERA MODU ARGIAKOAN BEHATU AHAL IZATEKO

Iturria: Espainiako Institutu Nazionala (INE).

Etxebizitza tenperatura egokian mantendu ezin duen kolektiboak izan du igoera nabarmena 12 urtetan, biztanleriaren %3,4 izatetik %8,2 izatera igaro baita. Gainera, datu hori 2021ean argindarraren prezioa izaten ari den igoera historikoaren aurrekoa da. Elikadura ohiturak aldatu behar izan dituenen kopuruak ere gorantz egin du nabarmen, baita etxebizitza nagusiko gastuen ordainketan atzerapenak dituztenenak ere.

2008-2020 GARAPENA

- A** Ezin du gutxienez astebetez oporretara joan
- B** Ezin haragi, oilasko edo arraina jan gutxienez bi egunez behin
- C** Ezin etxebizitza tenperatura egokian mantendu
- D** Ezin ustekabeko gastuei aurre egin
- E** Atzerapenak etxebizitza nagusiko gastuen ordainketan
- F** Ezin automobilik eduki
- G** Ezin ordenagailu pertsonalik eduki

6. ERRETIROA

LABek bere Programa Sozioekonomikoan banaketa hirukoitza proposatzen du: enpleguaren, zaintzen eta ondasunen birbanaketa.

Proposamen horren arabera, herritar guztiok izango genuke enplegu bat izateko eskubidea, era berean zaintza lanak burutuko genituzke, eta bi lan horien ordainetan jasoko genuke soldata. Soldata horrek kotizatu egingo luke erretirorako. Erretiro duina beraz, bermatua legoke eta unibertsala litzateke, herritar guztientzat alegia.

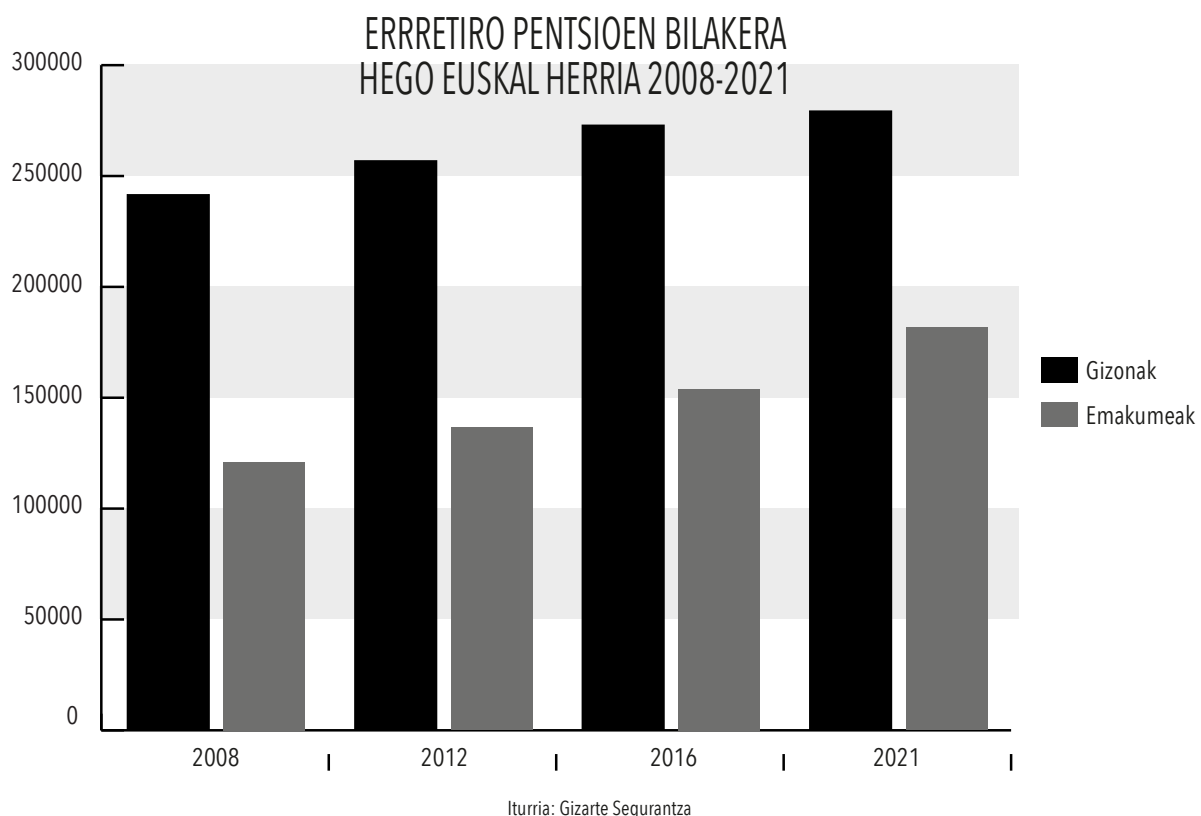
Egun ordea, ez dago erretiro duina bermatuta, are gehiago, jendartearen zati garrantzitsu batek ez du erretiro eskubidea sortzen, emakumeak^{*} gehienak: euren bizitzako urte luzeetan ordainduko gabeko zaintza lanak burutu dituztelako, enplegua izan arren ez dutelako behar adina urte kotizatu etab.

Atal honetan, kontribuziozkoak diren erretiro pentsioak⁵ aztertu ditugu, enpleguaren ondorioz sortzen diren pentsio eskubideak alegia.

Erretiro pentsioen gehiengoa gizonezkoena

Erretiro pentsioen kopurua handituz doa urtez urte. 2008tik %27,15eko igoera izan dute aipatu pentsioek. Igoera, batik bat, emakumeen^{*} erretiro pentsioetan gertatu da, izan ere emakumeen^{*} pentsio kopurua bikoiztu egin 13 urtetan, gizonena %15,62 igo denean.

Hala ere, oraindik erretiro pentsioen %39,42a bakarrik dira emakumezkoenak^{*}. Emakumezkoek^{*} erretiro pentsioetan gero eta presentzia handiagoa dute, 2008an %33,38 soilik ez baitzen emakumeena^{*}. Bilakaera hori horrela izatearen arrazoiaren artean legoke egun erretiroa hartzen duten emakumeak^{*} duela 13 urte baino presentzia handiagoa izan dutela enpleguan. Nolanahi ere, abiadura horretan beste 21 urte t'erdi beharko genituzke emakumeak^{*} erretiro pentsiodunen %50 izatera iristeko.

⁵ Erretiro pentsioen datuak ditugu, ez erretiro-pentsiodunenak. Elementu horrek bere horretan datuak errealtatetik urrundu ahal ditu, izan ere, bi pentsio jasotzen dituzten pentsiodunak daude. Edonola ere, bi erretiro pentsio eskubide sortzen dituztenen kopurua oso urria da.

Erretiraturiko emakumeen* erdiak 800 euro azpiko erretiro pentsioa

Erretiro pentsioen zenbatekoari dagokionez, gizon eta emakumeen* artean dagoen arrakala izugarria da, soldatetan arrakala handia badago, erretiro pentsioetan ikaragarri handitzen da.

ERRETIRO PENTSIONEN KOPURUAK (EUROTAN)				
	2021		2008	
	Gizonak	Emakumeak*	Gizonak	Emakumeak*
Hego Euskal Herria	1.684,47€	1.053,79€	1.197,36€	608,01€

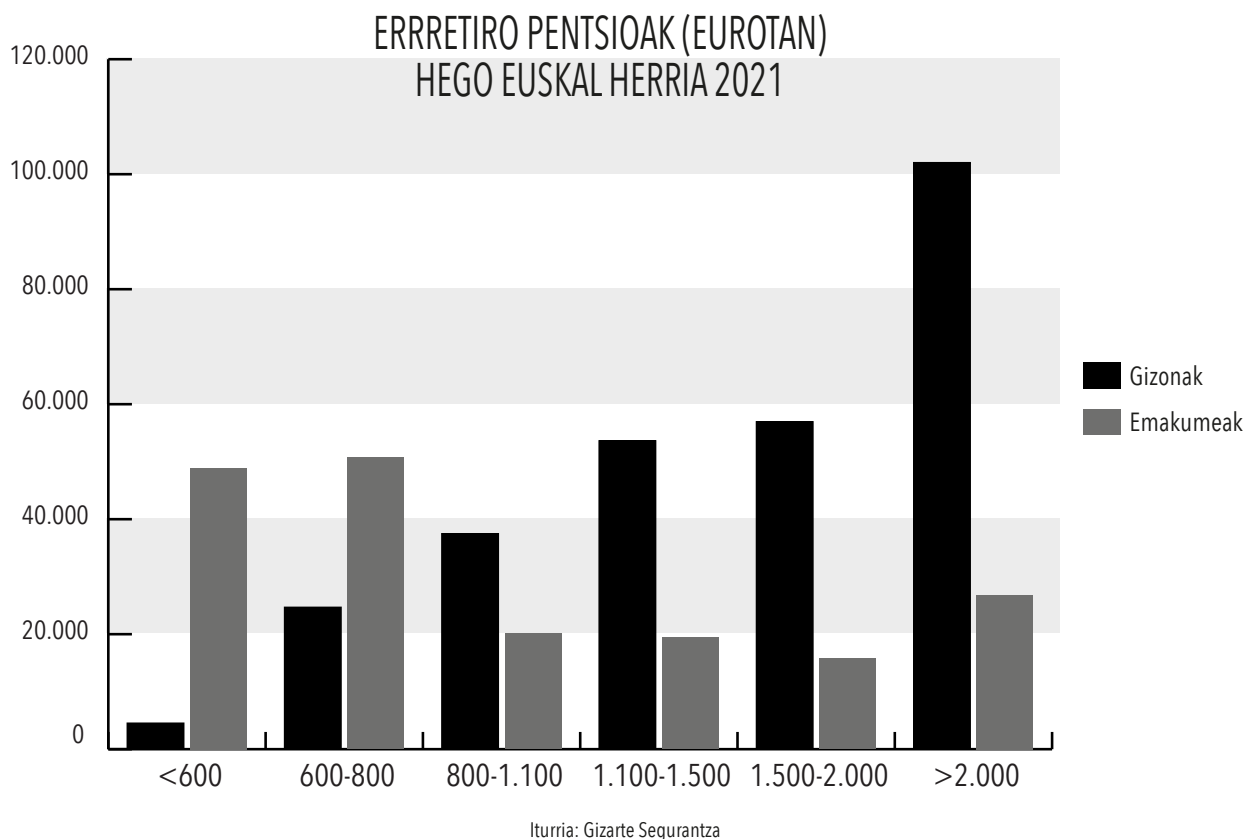
Iturria: Gizarte Segurantzza

2021ean gizonen batezbesteko erretiro pentsioa 1.684,47 eurokoa bada, emakumezkoena* 1.053,79koa da. Hau da, gizonen pentsioa emakumezkoena* baino %59,85 handiagoa da.

2008tik arrakalak beherantz egin du hala ere, izan ere, orduan gizonen pentsioa %96,93 altuagoa zen. Edonola ere, abiadura horretan 20 urte beharko genituzke emakume* eta gizonen erretiro pentsioak berdintzeko. Eta soldata arrakalek egiturazkoak izaten jarraitzen dutela ikusirik, oso zaila izango da egoera horretara iristea.

Batezbesteko zenbatekoetan ordea ez dira errealitate desberdinak atzematen. Pentsioen zenbatekoaren (eurotan) arabera tarteak osatu ditugu, tarte bakoitzean zenbat pentsio dauden zehaztuz generoaren arabera. Tarte horiek aztertzeke garaian, kontuan izan behar dugu pentsio minimoak 2021ean gutxienez 609,90 euro arteko osagarria dutela, beraz, hortik beherako pentsioak badaude, beste pentsio edo diru-sarrera batzuekin batera jasotzen dituztelako izango dira. Edonola ere, ondorioak oso argiak dira: emakumezkoen* erdiak baino gehiagok 800 euro azpiko⁶ erretiro pentsioak ditu eta %66k 1.100 euro azpikoak, gizonen errealitate oso urrun.

30

⁶ Beste pentsio edota diru-sarrerarik jasotzen duen edo ez alde batera utzita.

7. ABERASTASUNAREN BANAKETA

Herrialde bateko aberastasuna neurtzeko Barne Produktu Gordina (BPG) bezalako adierazleak erabiltzen badira ere, adierazle horiek ez dute inolaz ere herrialde horretako biztanleriaren ongizatea neurtzen. Herrialde batek aberastasun handia sortzen badu ere, aberastasun horren banaketa nola egiten den behatu beharreko elementua izango da bertako biztanleriaren errealitatera hurbilpen bat egin ahal izateko.

Aberastasunaren banaketa neurtzeko erabiltzen diren Gini indizea eta S80/S20 ratioa ekarri ditugu azterketa honetara. Baita Barne Produktu Gordinean soldatek duten pisuaren bilakaera. BPG ez da adierazle egokia jendartearen ongizate-maila neurtzeko inolaz ere, baina bere osaketan soldatek duten portzentaiak aberastasunaren banaketa egiteko moduaren inguruko informazio osagarria ematen digu.

Gini indizea

Gini indizea herrialde batean errentaren banaketan dauden desberdintasunak neurtzeko erabiltzen da. Horretarako, errentaren kontzentrazio maila neurtzen du. 0 neurriak errentaren banaketa uniforme dela adieraziko luke eta 100 neurriak talde batek soilik herrialde osoko errenta guztia pilatzen duela.

EAE eta Nafarro Garaiko Gini indizeak ez dira konparagarriak euren artean, erakunde desberdinek eginiko kalkuluak baitira eta emaitzetan aldeak egon baitaitezke.

Dena den, indizeak beraiek bata bestearekin konparagarriak ez badira ere, EAEn eta Nafarroan joera desberdin bat ematen dela ikus dezakegu.

EAEn aberastasunaren banaketa desorekatua areagotu da

EAEn azken hamarkadan Gini indizeak gorantz egin duela ikus dezakegu. 2020an gainera azken hamarkadako daturik altuena erregistratu dela ikusten dugu. Osasun krisiak sistemaren beraren egiturazko krisiak azaleratzeaz gainera, azkartu egin ditu, eta datuok erakusten diguten bezala, aberastasunaren banaketak okerrera egin du.

GINI INDIZEA EAEN	
Urtea	Gini indizea
2008	25,2
2012	25,3
2014	27,1
2016	25,8
2018	26,7
2020	28,2

Iturria: EAEko Pobrezia eta gizarte-ezberdintasunen inkesta 2008-2020
EAEko Gizarte Zerbitzuen Eskariari buruzko Estatistika (Gizarte Beharren Inkesta) 2014-2018

Nafarroa Garaian bestelako joera bat dugu

Nafarroa Garaiko azken datuak 2019koak ditugu, beraz, ezinezko zaigu osasun krisia aberastasunaren banaketan uzten ari den ondorioak aztertzea.

Nafarroako Errealitate Sozialaren Behatokiak 2019an argitaraturiko "IV Nafarroan pobrezia eta gizarte ezberdintasunak" txostenean jasotzen diren eta Nastat-ek, Nafarroako Estatistika Erakundeak, publiko egiten dituen zenbakiak ez datoz bat.

Lehenaren arabera, Gini indizeak beherantz egin du, errentaren banaketan dauden desberdintasunak gutxiagotuz.

Nastat-en datuen arabera beheranzko joera hori ez da hain garbia. 2013 ondoren gorantz egin eta gero 2017tik aurrera balore baxuagoetan kokatzen da indizea.

GINI INDIZEA NAFARROA GARAIA		
Urtea	*	**
2010	29,9	-
2011	30,3	-
2012	28,3	-
2013	28,1	30,42
2014	26,2	32,64
2015	27,7	30,75
2016	26,5	31,61
2017	24,7	28,13
2018	24,3	29,9
2019	-	29,55

Iturriak: *Nafarroako Errealitate Sozialaren Behatokiaren "IV Nafarroan pobrezia eta gizarte ezberdintasunak" txostena

**Nastat Nafarroako Estatistika Erakundea

S80/S20 ratioa

Desberdintasuna aztertzeko erabiltzen den beste adierazle bat S80/S20 ratioa da. Errenta altuena duen biztanleriaren %20k lortutako batez besteko errentaren eta errenta baxuena duen biztanleriaren %20k lortutakoaren arteko erlazioa islatzen du.

Adierazle hau erabiltzea interesgarria da, izan ere, Gini indizea asko aldatzen da errentaren banaketaren erdialdean mugimenduak egon badira, eta S80/S20 ratioak bi muturren arteko erlazioa zein den neurtzen digu.

Adierazle hau aztertzeko garaian ere, Gini indizearekin bezala, erakunde desberdinek publiko eginiko datuetan emaitza ezberdinak topatu ditugu. Dena den, oraingoan, datu konparagarriak eskuratu ahal izan ditugu eta horiek ekarri ditugu azterketa honetara.

S80/S20 RATIOA								
	Nafarroa Garaia	EAE	EB	Est. Frantsesa	Est Espainola	Txekiar Errep.	Eslovenia	Bulgaria
2020	-	-	-	-	5,77	-	3,32	8,01
2019	3,90	5,30	5,09	4,27	5,94	3,34	3,39	8,1
2018	4,10	5,10	5,00	4,23	6,00	3,32	3,38	7,66
2017	4,40	5,10	4,90	4,31	6,60	3,40	3,42	8,23
2016	4,60	5,00	4,90	4,32	6,60	3,50	3,56	7,69
2015	4,80	5,40	5,00	4,29	6,90	3,51	3,60	7,11
2014	4,90	5,20	5,00	4,27	6,80	3,50	3,70	6,81
2013	4,50	5,20	5,00	4,48	6,30	3,40	3,60	6,59
2012	4,80	6,50	5,20	4,54	6,50	3,49	3,44	6,12
2011	4,70	6,30	5,20	4,61	6,30	3,54	3,46	6,46
2010	5,30	6,10	5,20	4,43	6,20	3,47	3,42	-
2009	4,70	5,20	5,10	-	5,90	-	-	-
2008	4,20	4,80	-	-	5,60	-	-	-

Iturriak: INE bizi baldintzen buruzko inkesta. Eurostat.

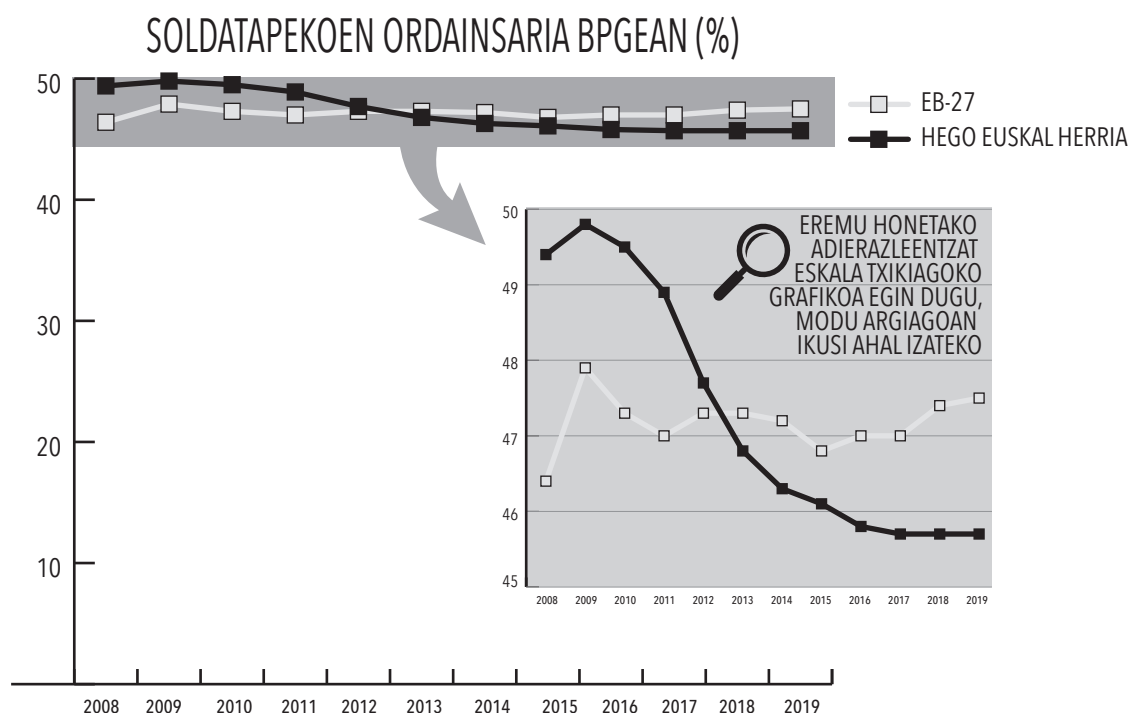
EAEri dagokionez, 2008aren ondorengo krisiaren urte gogorrenetan errenta altuenen eta baxuenen arteko aldea handitu egin da nabarmen, izan ere, 2008tik igoera nabaria izan du 2012 urte arte, ondoren jaisten hasiz. Dena den, 2019an 2008an baino %10 altuagoa S80/S20 ratioa.

Nafarroan ere 10 urtetan igoera eta jaitsiera izan dugu, mugimendu hau leunagoa izan bada ere. Datu honen arabera, EAEn baino hobeto kokatuta dago Nafarroa errenten bi muturren arteko aldea behatzen badugu, baina hala ere errenta altuenek ia 4 aldiz gehiago jasotzen jarraitzen zuten 2019an baxuenekin alderatuz.

Europar Batasunarekin alderatuz EAEn desberdintasunak goitik daude, behetik Nafarroan, eta bi kasuetan desberdintasun gutxien dauden herrialdeetatik urrun.

Soldatek BPGean duten pisua galtzen

Urtez urte soldatek BPGean daukaten pisua jaisten ari da kapitalaren errenten mesedetan. Azken urteetan galtzaile bat izan bada gurean, langileria izan da. 2010 eta 2013 urte artean artean ezarritako lan erreformen ezinbesteko laguntzaz, enpleguaren eremuko prekarizazio eta arautze ezak soldatetan galera nabaria eragin dute. BPG hazten aritu arren, kapitalaren errenten mesedetan izan da hazkunde hori eta soldatek 10 urtetan 4 puntuko jaitsiera izan dute.

Iturria: INE, EUROSTAT eta GAINDEGIA

8. ETXEBIZITZA

Etxebizitza parkea

Errealitate desberdinak herrialdearen arabera

2019 eta 2011 urte arteko etxebizitza parkearen bilakaera duzue ondorengo taulan. Erabilera iraunkorra ez duten etxebizitzak⁷ portzentaia izugarri aldatzen da herrialdearen arabera, Lapurdin daude honelako etxebizitza gehien (denboraldiko etxebizitza kopuru handiaren ondorio) eta Gipuzkoan gutxien.

ETXEBIZITZA PARKEA ERABILERAREN ARABERA						
Lurraldea	Etxebizitza parkea	Erabilera iraunkorra ez duten etxebizitzak	Etxebizitza parkea	Erabilera iraunkorra ez duten etxebizitzak	Erabilera iraunkorra ez (%)	Erabilera iraunkorra ez (%)
	2011	2011	2019*	2019*	2011	2019*
EUSKAL HERRIA	1.521.683	209.662	1581.207	211.776	%13,78	%13,92
Araba	156.402	15.226	165.639	14.400	%9,74	%9,21
Gipuzkoa	330.248	33.844	345.324	26.561	%10,25	%8,04
Nafarroa Garaia	308.600	70.899	322.758	70.924	%22,97	%22,98
Bizkaia	527.449	35.820	548.502	46.018	%6,79	%8,72
Lapurdi	173.181	47.903	173.181	47.903	%27,66	%27,66
Nafarroa Beherea	17.221	3.985	17.221	3.985	%23,14	%23,14
Zuberoa	8.582	1.985	8.582	1.985	%23,13	%23,13

Iturriak: Eustat EAEko Etxebizitzaren Erabilerari buruzko Inkesta (EEI), Nastat Nafarroako Etxebizitza Parkearen Estatistika eta Gaindegia.

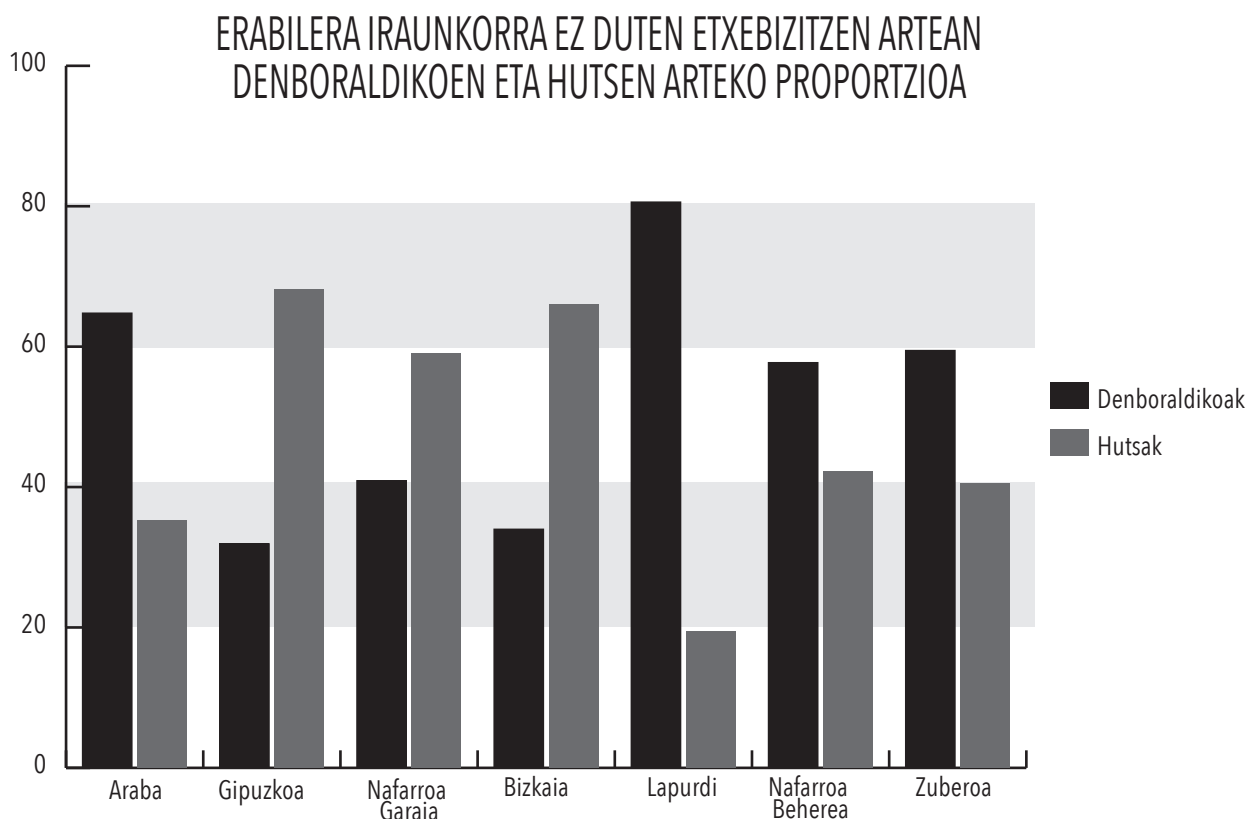
Erabilera iraunkorra ez duten etxebizitzak artean, denboraldikoak direnak eta urte osoan hutsik daudenak daude. Euren arteko banaketa behatuz ere herrialdeen artean oso portzentai desberdinak daude. Ipar Euskal Herrian nabarmena da denboraldiko etxebizitzak nagusitasuna hutsen ondoan, Lapurdin batez ere. Izan ere, erabilera iraunkorra ez duten etxebizitzak artean %80a da denboraldikoa. Hegoaldean ordea bestelako errealitate bat daukagu: Araban nabaria da denboraldiko etxebizitzak direla gehienak, baina beste herrialde guztietan etxebizitza hutsak dira gehiago, Gipuzkoa izanik proportzioan denboraldiko etxebizitza gutxien dauzkan herrialdea.

ERABILERA IRAONKORRA EZ DUTEN ETXEBIZITZAK (2019*)					
	Denboraldikoak	%	Etxebizitza hutsak	%	Erabilera iraunkorra ez dutenak
EUSKAL HERRIA	97.205	46,36 %	112.459	%53,64	209.662
Araba	9.327	64,77 %	5.073	%35,23	14.400
Gipuzkoa	8.476	31,91 %	18.085	%68,09	26.561
Nafarroa Garaia	28.997	40,90 %	41.902	%59,10	70.899
Bizkaia	15.643	33,99 %	30.375	%66,01	46.018
Lapurdi	38.607	80,59 %	9.296	%19,41	47.903
Nafarroa Beherea	2.300	57,72 %	1.685	%42,28	3.985
Zuberoa	1.180	59,45 %	805	%40,55	1.985

Iturriak: Ingurumen, Lurralde Plangintza eta Etxebizitzaren Saila- Etxebizitzaren Erabilerari buruzko Inkesta (EEI), Nastat Nafarroako Etxebizitza Parkearen Estatistika eta Gaindegia.

* Ipar Euskal Herriko eta Nafarroa Garaiko datuak 2011koak

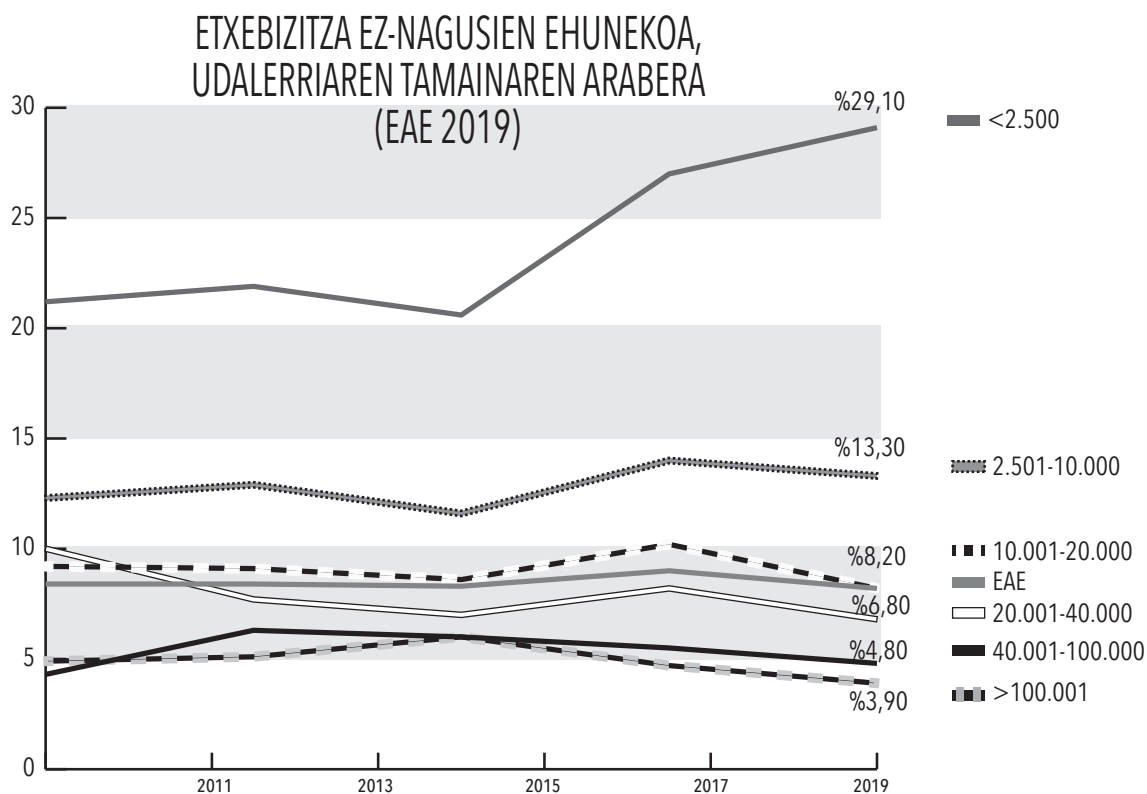
⁷ Urte osoan zehar hutsik dauden etxebizitzak eta denboraldikoak edo urteko garai jakin batzuetan soilik erabiltzen diren etxebizitzak

Iturriak: geuk egina EAEko Etxebizitzaren Erabilerrari buruzko Inkestaren (EEI), Nastat Nafarroako Etxebizitza Parkearen Estatistikaren eta Gaindegiaren datuekin
* Ipar Euskal Herriko eta Nafarroa Garaiko datuak 2011koak

Herri txikiek husten jarraitzen dute hirien mesedetan

Hegoaldeko datuak eskuartean, EAE-k eta Nafarroa Garaiak datu berdintsuak eskaintzen dizkigute. Izan ere, udalerrri txikien despopulazioa handiagoa da udalerrri handi edo hiriekin alderatuz. Gainera, urtez urteko bilakaerak joera hori indartzen ari dela erakusten digute.

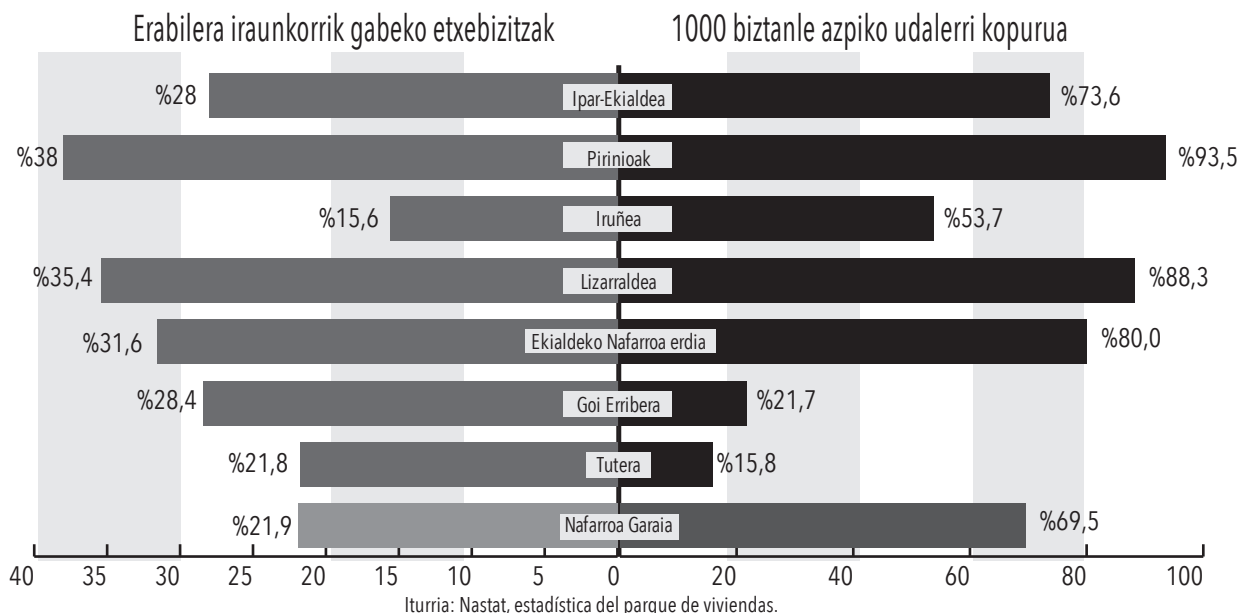
Iturria: Ingurumen, Lurralde Plangintza eta Etxebizitza Saila. Etxebizitzaren erabilerrari buruzko inkesta (EEI)

Euskal Autonomia Erkidegoan 2500 biztanle azpiko udalerrietan nagusiak ez diren etxebizitzaren igoera nabarmena eman da azken urteetan, 2019an parke osoaren %29a pasaz. Udalerrien tamaina handitzen doan heinean ehuneko horrek beherantz egiten du ondorengo grafikoan ikus dezakezuen moduan, eta 100000 biztanletik gorako udalerrietan %3,9 soilik dira mota horretako etxebizitzak.

Nafarroan eremu geografikoen arabera datuak eskaintzen dizkigute, eta ondorio berdinerara iristen gara datuoi erreparatuz: udalerririk txiki (1000 biztanle azpikoak) gehiago dauden eremuek dute bigarren etxebizitza eta etxebizitza hutsen portzentai altuagoa. Pirinioen, Lizarraldearen eta Ekialdeko Nafarroa erdiaren kasua da hori, euren etxebizitza parkearen %30 baino gehiago baitute hutsik edo bigarren etxebizitza moduan.

Aldiz, etxebizitza huts edo denboraldiko gehien duten udalerririk Iruñerrian dauzkagu, eta udalerririk ertainak edo handiak dira biztanle kopuruari dagokionez.

ERABILERA IRAUNKORRIK GABEKO ETXEBIZITZAK NAFARROA GARAIA

Etxebizitza babestua

Eskaria eta eskaintzaren artean desorekak

Hego Euskal Herriko etxebizitza babestuen eskariaren inguruko bilakaera aztertuz, azken urteetan aldaketa nabarmena gertatu da. 2014 eta 2016 urte artean eskariaren beherantzko joera bat egon bada ere, 2016tik aurrera eskariaren igoera etengabea ari da gertatzen. Gainera, etxebizitza babestu baten sarrera izan nahi duten herritarrak, alokairuaren aldeko hautu nabarmena egiten ari dira azken urteetan. 2011an etxebizitza babestu baten eskaera egiten zuten herritarren %40k alokairuaren aldeko hautua egiten zuen. 2019an zenbateko hori ia %80koa izan zen.

Eskaintzak ordea beherantz egin du 2011tik. Urtez urte eskaintza eta eskariaren arteko aldea izugarria izan bada ere, azken urteetan administrazioak aurrekoetan baino eskaintza urriagoa eskaintzen ari dira: 2019an 2011an baino %75 murriztagoa izan zen etxebizitza babestuen eskaintza.

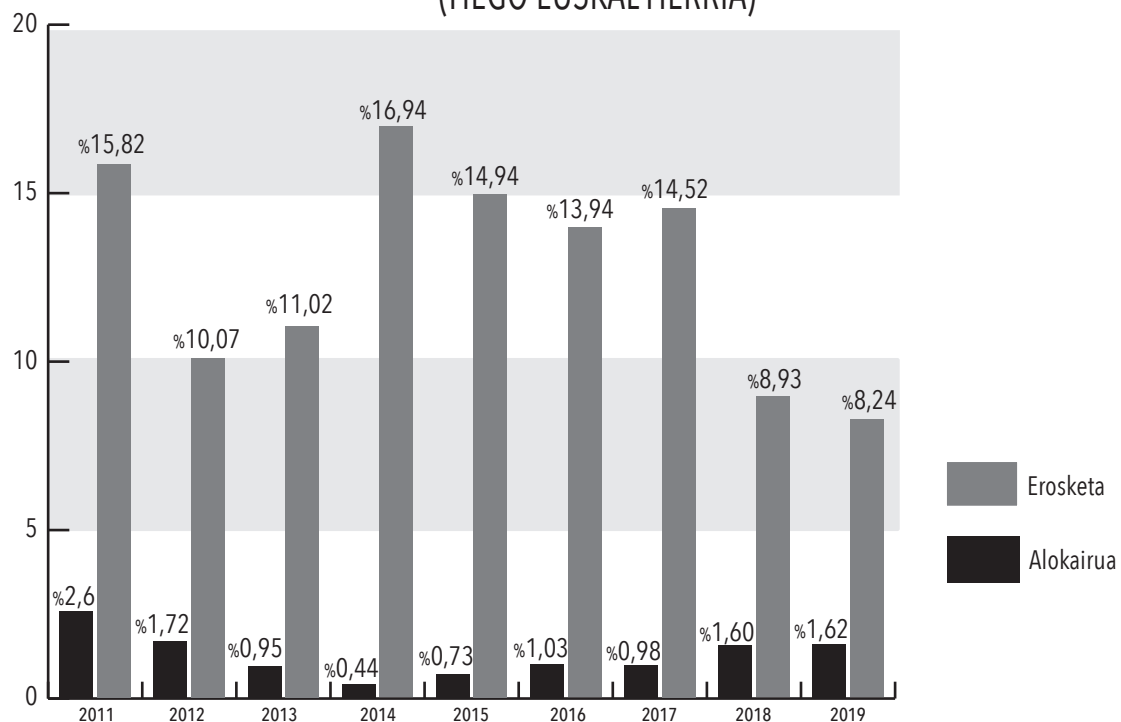
Alokairuzko etxebizitzaren kasuan gainera, are eta nabarmenagoa da eskariaren ez-nahikotasuna. Hego Euskal Herrian 2019an erostetan etxebizitza babestuen eskaintza eskaera baino askoz ere baxuagoa izanik, %8,24, alokairuaren kasuan portzentai hori %1,62ra jaisten da.

ETXEBIZITZA BABESTUA. ESKARIA ETA ESKAINTZA

	Alokairua			Erosketa		
	Eskaria	Eskaintza	%	Eskaria	Eskaintza	%
2011	37.981	989	%2,60	53.874	8.523	%15,82
2012	43.613	752	%1,72	48.797	4.912	%10,07
2013	56.816	542	%0,95	37.821	4.167	%11,02
2014	44.635	196	%0,44	15.643	2.650	%16,94
2015	46.465	339	%0,73	12.534	1.872	%14,94
2016	48.827	502	%1,03	10.736	1.497	%13,94
2017	57.132	559	%0,98	12.618	1.832	%14,52
2018	59.519	952	%1,60	14.911	1.332	%8,93
2019	64.592	1.049	%1,62	17.973	1.480	%8,24

Iturria: etxebizitza-politiken ebaluazio-txostena (2019). Higiezin eskaintzari buruzko inkesta. Eusko Jaurlaritza. Etxebizitza Zerbitzua, Eskubide Sozialen Departamentua, Nafarroako Gobernua

ETXEBIZITZA BABESTUAREN ESKAERA ETA ESKAINTZAREN ARTEKO PROPORTZIOA (HEGO EUSKAL HERRIA)

Iturria: etxebizitza-politiken ebaluazio-txostena (2019). Higiezin eskaintzari buruzko inkesta. Eusko Jaurlaritza. Etxebizitza zerbitzua, Eskubide Sozialen Departamentua, Nafarroako Gobernua.

Salmentako etxebizitza babestuak, merkatuko prezioetatik urrun

Administrazioek salmentan eskaintzen duten etxebizitza babestuaren prezioa merkatuko prezioetatik urrun dago Euskal Autonomia Erkidegoan batez ere.

ETXEBIZITZA BABESTUA (€/m ²)											
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021*
NAFARROA GARAIA	1.264,3	1.143,5	1.127,6	1.157,2	1.176,9	1.185,3	1.171,8	1.153,7	1.140,3	1.181,9	1.186
EAE	1.199,9	1.158,2	1.123,5	1.154,7	1.158,2	1.133,9	1.152,0	1.152,1	1.153,5	1.134,0	1.147,4

Iturria: Espainiako Garraio, mugikortasun eta hiri agendako Ministerioa

* lehen hiruhileko datuak

Merkatuko libreko etxebizitzak

ETXEBIZITZA BABESTUA euro/m ²											
	2.011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021*
NAFARROA GARAIA	1.264,3	1.143,5	1.127,6	1.157,2	1.176,9	1.185,3	1.171,8	1.153,7	1.140,3	1.181,9	1.186
EAE	1.199,9	1.158,2	1.123,5	1.154,7	1.158,2	1.133,9	1.152,0	1.152,1	1.153,5	1.134,0	1.147,4

Iturria: Espainiako Garraio, mugikortasun eta hiri agendako Ministerioa

* lehen hiruhileko datuak

Alokairuak Hego Euskal Herrian, gehieneko prezio onargarriaren gainetik

Alokairuen prezioen azterketak jabetzan erosten diren etxebizitzarenak baino garrantzi handiagoa du gure ustez. Izan ere, 2020ko datuen arabera (INE) etheen %14ak bakarrik jotzen badu alokairura ere, txosten eta azterketa desberdinek, Foessaren "Bazterketari eta garapen sozialei buruzko" txostenek esaterako, egoera kalteberenean dauden herritarrek alokairuaren aldeko hautua egiten dutela diote.

Alokairuen prezioak aztertzeko garaian, gogoan izan behar dugu, 2012an Espainiako Gobernuak Alokairuen Legea aldatzearen ondorioz, hainbat putre-funtsek Hego Euskal Herriko hiriburuetakoko etxebizitzaren jabetza hartu zutela, alokairuen prezioak (kasu batzuetan alokairu sozialak izanikoak) neurritz gain igoz oro har. Edonola ere, putre-funts hauek oraindik ez dute alokairuzko etxebizitza parkearen zati esanguratsurik osatzen, eta Hego Euskal Herriko alokairuen batz besteko prezioen bilakaera ez guke honekin lotu behar.

Horri gehitu behar diogu Euskal Herriko herri eta hiri jakin batzuetan garaiko alokairuen neurri gabeko prezioek bertako herritarren etxebizitzarako sarbidea baldintzatzen dutela nabarmen. Eusko Jaurlaritzaren fidantzen gordailuaren arabera, Donostian garaiko alokairuaren zenbatekoa ohiko etxebizitzarena baino %30 handiagoa izatera irits daiteke.

EAE eta Nafarroa Garaiko alokairuen prezioak aztertu ditugu, bertako herritarren soldataren batezbestekoarekin alderatuz. Azterketa hori egiteko, Gazteen Euskal Behatokiak publikaturiko "etxebizitza emanzipazio-kostua Euskadin" txostenean finkatzen den "gehieneko prezio onargarria" hartu dugu erreferentzia gisa, eta honakoa da definizioa: "zein prezio izan beharko lukeen merkatu libreko etxebizitza batek, hipoteka kuotaren eta alokairuaren hileko errenta, gehieneko hileko soldata garbiaren %30 izan dadin."

ALOKAIRUEN PREZIOA NAFARROA GARAIA					
Hilean Batez beste Nafarrek hilean alokairura bideratzen duten soldata garbiaren ehunekoa					
Urtea*	€/m ²	Batz besteko alokairua** (€)	Orokorra (%)	Emakumeak (%)	Gizonak (%)
2011	7,3	584	35,86	42,96	31,85
2012	6,7	536	36,76	44,10	32,08
2013	6,4	512	36,68	44,32	31,83
2014	6,2	496	35,40	42,57	31,41
2015	6,3	504	35,17	41,74	31,34
2016	6,5	520	34,33	40,98	30,94
2017	6,9	552	33,67	39,19	30,31
2018	7,7	616	33,63	37,81	30,47
2019	8,5	680	32,24	36,17	29,45
2020	8,7	696	-	-	-
2021	8,9	712	-	-	-

Iturria: Geuk egina Idealistaren eta Espainiako Estatistika Institutu Nazionalaren (INE) datuekin

* Abenduko datuak dira, 2021 urtekoak izan ezik. Abuztukoak dira datuak.

**80 m²-ko etxebizitza bateko batez besteko alokairua hilean.

ALOKAIRUEN PREZIOA EAEN HILEAN					
Batez beste EAEko herritarrek hilean alokairura bideratzen duten soldata garbiaren ehunekoa					
Urtea*	€/m ²	Batez besteko alokairua** (€)	Orokorra (%)	Emakumeak (%)	Gizonak (%)
2011	11,2	896,0	51,19	58,66	46,35
2012	10,3	824,0	46,78	54,27	42,33
2013	9,9	792,0	44,33	51,31	40,38
2014	9,9	792,0	43,49	49,55	39,14
2015	9,8	784,0	43,39	49,56	38,97
2016	10,3	824,0	45,75	52,33	41,08
2017	10,9	872,0	47,17	53,69	42,62
2018	11,3	904,0	48,45	54,33	43,70
2019	11,9	952,0	49,28	52,13	44,09
2020	12,3	984,0	-	-	-
2021	12,1	968,0			

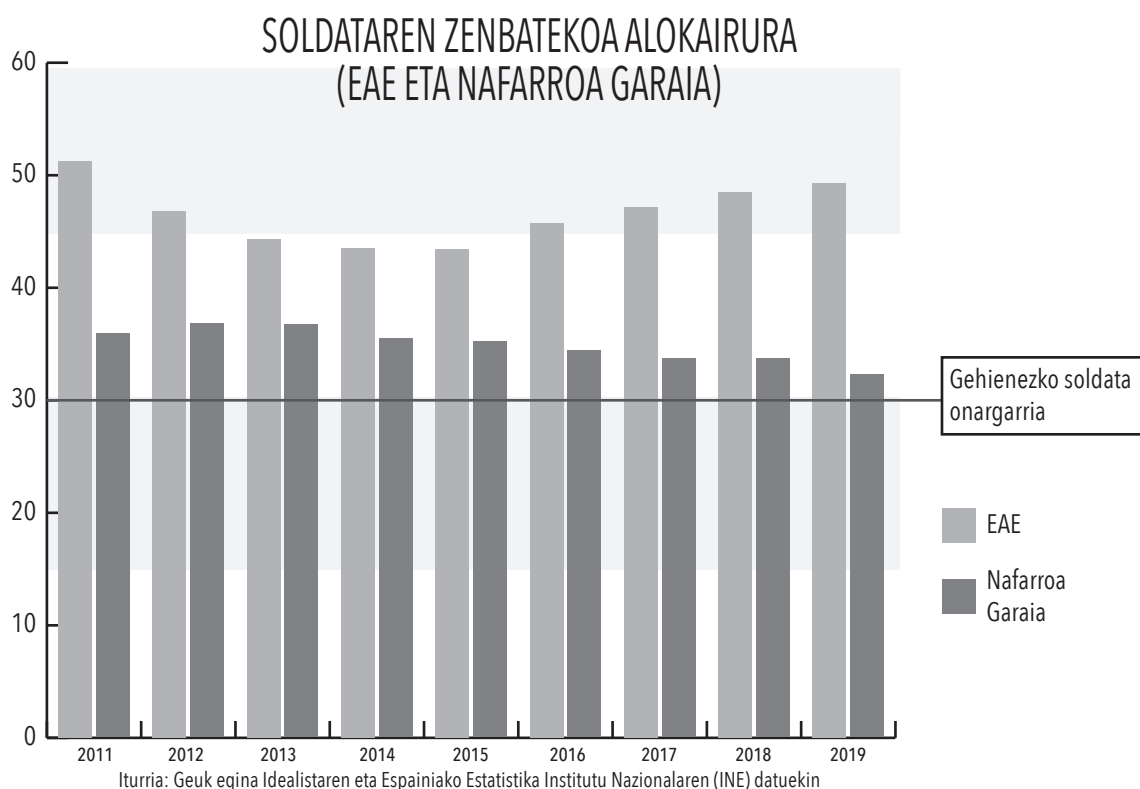
Iturria: Geuk egina Idealistaren eta Espainiako Estatistika Institutu Nazionalaren (INE) datuekin

* Abenduak datuak dira, 2021 urtekoak izan ezik. Abuztukoak dira datuak.

**80 m²-ko etxebizitza bateko batez besteko alokairua hilean.

Bai Nafarroa Garaian zein Euskal Autonomia Erkidegoan alokairura bideratzen den soldataren ehuneko altua da geure arreta bereganatzen duen lehen aldagaia, EAEkoak eskandaluzkoak izateraino.

EAE, 2011 batez beste soldataren erdia baino gehiago bideratzetik beherantz egin badu ere datu honek, 2015etik aurrera berriaz gorantz jarraitzen du, 2011ko datuetara hurbilduz. Gainera, aurreko ataletan aztertu dugun sexuaren arabera soldata arrakalak ehuneko hori nabarmen igotzen du emakumezkoen* kasuan.

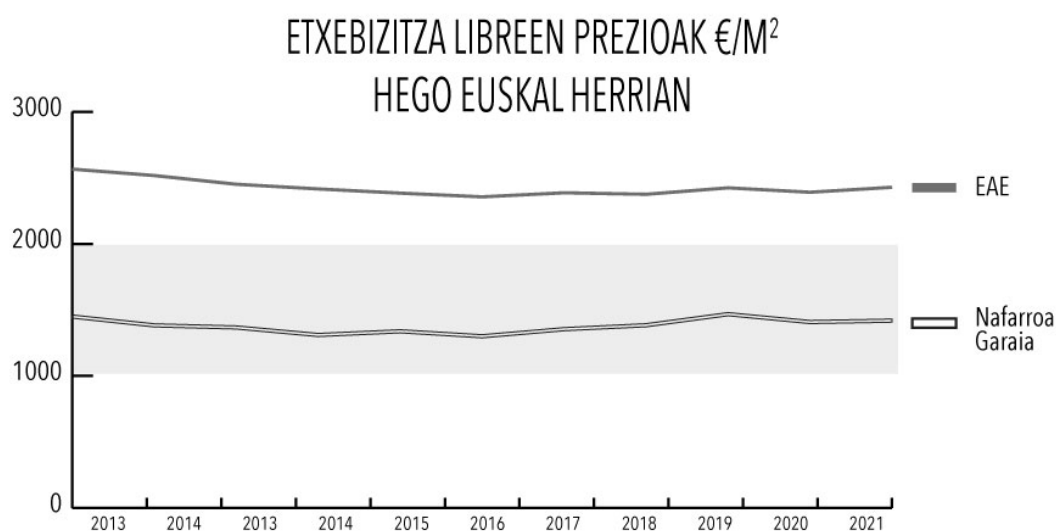
Nafarroa Garaian, EAEko muturreko datuen azpitik kokatu arren, soldataren ehuneko handiegia bideratzen dute alokairura. Batezbesteko datua %30aren goitik egonik, emakumeen* kasuan %36ra igotzen da. Azpimarratzekoa da EAEn aipatu ehunekoak goranzko joera badu ere, Nafarroa Garaian azken urteetan beheranzko joerari eutsi diotela.

Etxebizitzen prezioak Hego Euskal Herrian, oinarritzko eskubidea luxuzko produktu bilakatuta

ETXEBIZITZA LIBREEN BILAKAERA. EURO/M ²											
	2.011	2.012	2.013	2.014	2.015	2.016	2.017	2.018	2.019	2.020	2021*
NAFARROA GARAIA	1.449,4	1.382,6	1.366,8	1.309,6	1.337,9	1.300,0	1.353,9	1.383,7	1.467,5	1.408,0	1.418,5
EAE	2.566,1	2.517,5	2.451,6	2.416,1	2.384,4	2.356,2	2.387,0	2.375,6	2.424,4	2.391,0	2.428,7

Iturria: Espainiako Garraio, mugikortasun eta hiri agendako Ministerioa

* lehen hiruhileko datuak

Iturria: Garraio, mugikortasun eta hiri agendako Ministerioa

2008an neurrigabeko etxebizitzaren prezioen igoerak goia jo eta higiezinaren burbuila lehertu ostean, bai Nafarroa Garaian zein EAEn etxebizitza libreen prezioak behera egin zuen 2016 arte. Ordutik hona etxebizitzaren prezioak gora egin du, 2020an beheranzko joera izanik. 2020an osasun krisiari aurre egiteko asmoz ezarritako neurriek etxebizitzaren prezioaren jaitsieran eragina izan zutela dirudi. Edonola ere, 2021eko lehen hiruhileko datuek prezioen igoera erakusten digute.

Soldatak eta etxebizitzaren prezioak

Nafarroa Garaiko bizi unitateen %77,4k eta Euskal Autonomia Erkidegoko %79,9k jabetzaren aldeko hautua egiten dute etxebizitzarako sarbidea bermatzeko garaian INEren arabera. Ehuneko oso altuak badira ere, urtez urte jabetzaren ehuneko nabarmen ari da jaisten alokairuaren mesedetan.

Etxebizitzaren prezioen batezbestekoa eta soldaten batezbestekoaren inguruko konparaketa egin dugu. EAEn soilik egin ahal izan dugu konparaketa hau, Jaurilaritzak etxebizitzaren batezbesteko prezioa publiko egiten duelako, ez horrela Nafarroako Gobernuak.

Soldata bakarreko bizi-unitate batean, hilean soldata garbiaren %30 etxebizitza ordaintzera bideratuko bagenu etxebizitzaren prezioa bakarrik kontuan hartuta eta bestelako gastuak kanpoan utziz (hipotekaren gastuak, interesak etab.), etxebizitza osoa ordaintzeko beharko genituzkeen urteak aztertu ditugu.

Etxebizitza libreen kasuan batez ere, urte kopuru onartezinak dira. Gainera, horri bestelako gastuak (hipotekaren gastuak, interesen zenbatekoa, zein bestelako etxebizitzaren gastu finkoak) gehituz gero urte kopuruak gorantz egingo liguke.

EAE ETXEBIZITZEN PREZIOAK (MILA EURO)					
	B.O./Sozialak	Libreak	Batez besteko soldata garbia	B.O. eta etxebizitza sozialak ordaintzeko batz besteko urteak	Etxebizitza librea ordaintzeko batz besteko urteak
2008	108,1	337,2	20.348,29	17,71	55,23
2009	115,3	329,3	20.838,39	18,44	52,67
2010	110,2	318,1	21.181,88	17,34	50,05
2011	112,0	308,3	21.003,99	17,77	48,93
2012	114,5	302,2	21.135,61	18,05	47,67
2013	117,7	283,8	21.438,28	18,30	44,13
2014	127,2	266,0	21.854,14	19,40	40,58
2015	129,8	259,8	21.684,84	19,95	39,94
2016	130,4	253,5	21.613,58	20,11	39,10
2017	132,7	258,7	22.182,83	19,94	38,88
2018	135,1	270,4	22.392,39	20,11	40,26
2019	134,4	289,1	23.183,04	19,32	41,57
2020	131,1	303,4	-	-	-
2021*	130,4	301,0			

Iturria: Geuk egina Eusko Jaurlaritza (Ingurumen, Lurralde Plangintza eta Etxebizitza Saila. Higiezinaren eskaintzari buruzko inkesta) eta Espainiako Estatistika Institutu Nazionalaren (INE) (Soldata Egiturari Buruzko Inkesta) datuekin.

*Bigarren hiruhileko datuak

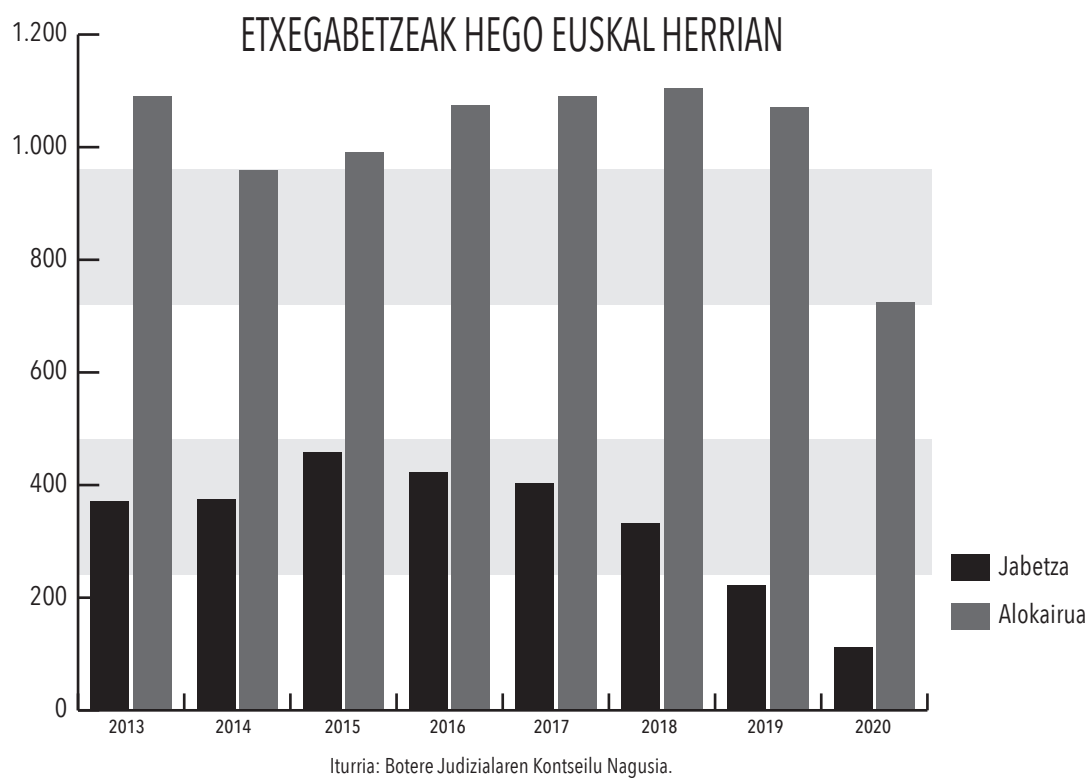
Etxegabetzeak

Eskuartean dituzuen datuak Estatu Espainoleko Botere Judizialaren Kontseilu Nagusiak publikatzen dituenak dira. Datu hauek, agindu judizial baten bidez behartzen diren etxegabetzeak soilik jasotzen dituzte.

Beraz, datu ofizial hauek ez dira errealitatearen isla, ez baititu modu isilean jazotzen diren etxegabetzeak jasotzen. Alokairu kontratua amaitu eta berritzearen igoerak ordaindu ezin dituztelako euren etxebizitza utzi beharrean izan diren bizi unitate horiek guztiak kanpo geratzen dira. Bai eta beste edozein arrazoiengatik euren etxebizitza agindu judiziala iritsi aurretik uzten dutenak etxebizitzaren ordainketari aurre egin ezinik.

Stop Etxegabetzeak plataformak salatu duenez, alokairuko kontratuen %40 baino gehiago dira klandestinoak, eta etxegabetze gehienak, alokairuzkoak batik bat, estatistiketatik kanpo geratzen dira.

Edonola ere, alokairuan gertatzen diren etxegabetze kopurua azpimarratu beharra daukagu.

ETXEGABETZEAK HEGO EUSKAL HERRIAN				
		NAFARROA	EAE	HEGO E. H.
2013	Hipoteka betearazpenen ondorioz	98	273	371
	Hiri arrendamenduen legearen ondorioz	274	813	1087
	Besterik	18	65	83
	DENERA	390	1151	1541
2014	Hipoteka betearazpenen ondorioz	144	231	375
	Hiri arrendamenduen legearen ondorioz	230	726	956
	Besterik	10	129	139
	DENERA	384	1086	1470
2015	Hipoteka betearazpenen ondorioz	191	268	459
	Hiri arrendamenduen legearen ondorioz	240	748	988
	Besterik	11	131	142
	DENERA	442	1147	1589
2016	Hipoteka betearazpenen ondorioz	167	256	423
	Hiri arrendamenduen legearen ondorioz	237	834	1071
	Besterik	12	113	125
	DENERA	416	1203	1619
2017	Hipoteka betearazpenen ondorioz	154	249	403
	Hiri arrendamenduen legearen ondorioz	254	834	1088
	Besterik	7	113	120
	DENERA	415	1196	1611
2018	Hipoteka betearazpenen ondorioz	97	235	332
	Hiri arrendamenduen legearen ondorioz	255	847	1102
	Besterik	25	109	134
	DENERA	377	1191	1568
2019	Hipoteka betearazpenen ondorioz	57	165	222
	Hiri arrendamenduen legearen ondorioz	262	806	1068
	Besterik	10	72	82
	DENERA	329	1043	1372
2020	Hipoteka betearazpenen ondorioz	36	76	112
	Hiri arrendamenduen legearen ondorioz	169	553	722
	Besterik	15	40	55
	DENERA	220	669	889

Iturria: Botere Judizialaren Kontseilu Nagusia

9. ZAINZA LANEI ESKAINTZEN DIEGUN DENBORA

Eustat-ek, Euskal Estatistika Erakundeak, eskaintzen dizkigu denboraren inkesta eguneratuak. Bost urtean behin berritzen den inkesta izanik, azken eguneraketa 2018koa dugu. Nafarroa Garai-ko azken inkesta 2010ekoa izanik, EAE-ko datuak soilik aztertzea lehenetsi dugu.

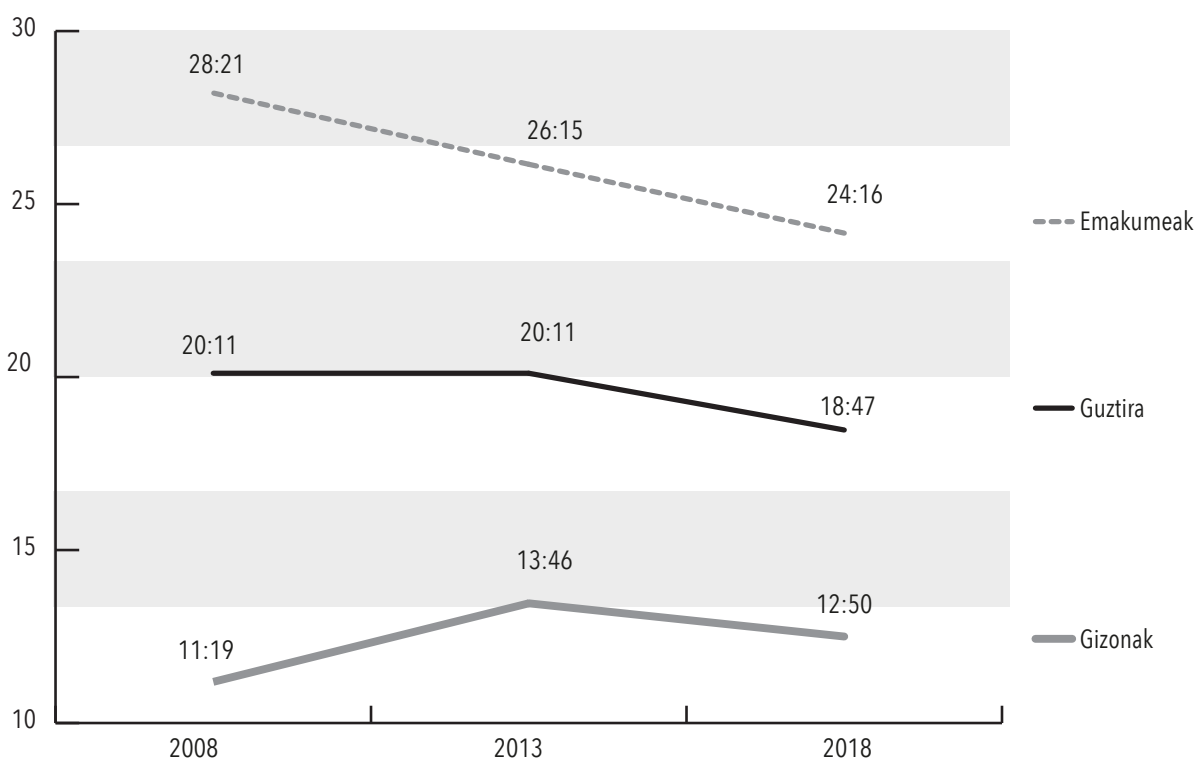
Emakumeek* gizonezkoen bikoitza eskaintzen die etxeko eta zaintza lanei

Batez-besteko gizarte denbora izan da aztertu dugun aldagaia. Honek, 16 urte eta gehiagoko biztanleriak batez beste jarduera bati eskaintzen dion denbora neurtzen du.

ETXEKO ETA ZAINZA LANEI ESKAINIRIKO BATEZ BESTEKO GIZARTE DENBORA (ORDU:MINUTU)						
	EGUNEAN			ASTEAN		
	2008	2013	2018	2008	2013	2018
GUZTIRA	02:53	02:53	02:41	20:11	20:11	18:47
GIZON	01:37	01:58	01:50	11:19	13:46	12:50
EMAK	04:03	03:45	03:28	28:21	26:15	24:16

Iturria: Eustat, denboraren aurrekontu inkesta

ZAINZA ETA ETXEKO LANEI ESKAINIRIKO DENBORAREN BILAKAERA (ORDU:MINUTU) ASTEAN

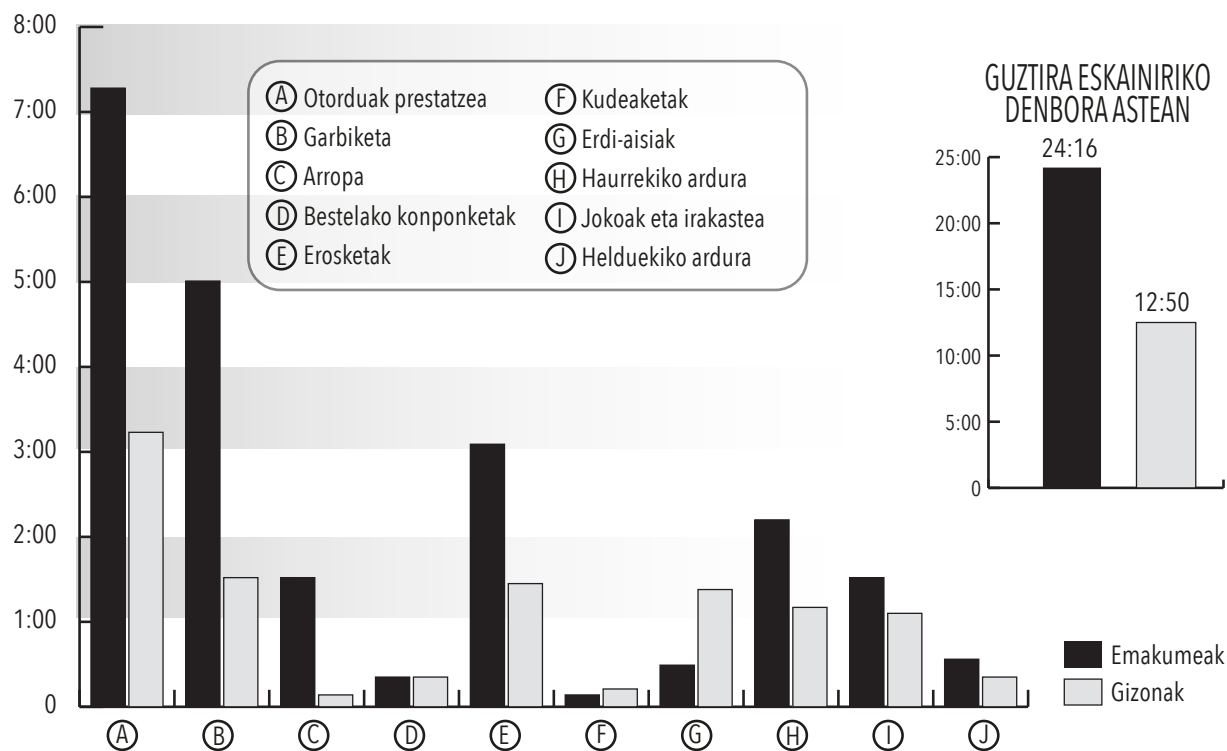

Iturria: Eustat, denboraren aurrekontu inkesta

2008tik 2018 arteko bilakaera aztertuz, batez beste EAE-ko biztanleriak etxeko eta zaintza lanei denbora gutxiago eskaintzen diegula ikusten dugu. Jaitsiera hau ordea, ez da modu berean gertatu emakume* eta gizonen artean. Emakumeek* aipatu jarduerari hamar urte lehenago baino denbora gutxiago eskaintzen badie, igo egin da gizonen etxeko eta zaintza lanei eskaintzen dieten denbora. Nolanahi ere, gizonen denboraren igoera ez da emakumeen* denboraren jaitsiera bezainbestekoa izan, eta 2018an emakumeek* gizonezkoen denboraren ia bikoitza igarotzen dute etxeko eta zaintza lanak burutzen.

Ettxeko eta zaintza lanak jardueraren arabera xehatuz, emakumeek* jarduera guztietan igarotzen dute denbora gehiago, erdi-aisietan izan ezik. Hona hemen jarduera desberdinen bilakaera 2008tik:

ETXEKO ETA ZAINTEI ESKAINIRIKO DENBORA ASTEAN (ORDU:MINUTU) 2018

ETXEKO ETA ZAINTEA LANAK ASTEAN (ORDU:MINUTU)

	2018			2008			ALDEA		
	OROKOR	EMAK	GIZON	OROKOR	EMAK	GIZON	OROKOR	EMAK	GIZON
Otorduak prestatzea	05:29	07:28	03:23	06:46	09:55	03:23	-01:17	-02:27	00:00
Garbiketa	03:30	05:01	01:52	03:44	05:57	01:24	-00:14	-00:56	00:28
Arropa	01:03	01:52	00:14	01:38	02:41	00:21	-00:35	-00:49	-00:07
Bestelako konponketak	00:35	00:35	00:35	00:35	00:42	00:28	00:00	-00:07	00:07
Erosketak	02:27	03:09	01:45	02:13	02:48	01:31	00:14	00:21	00:14
Kudeaketak	00:21	00:14	00:21	00:07	00:07	00:14	00:14	00:07	00:07
Erdi-aisiak	01:10	00:49	01:38	01:45	01:52	01:45	-00:35	-01:03	-00:07
Hurrekiko ardura	01:52	02:20	01:17	02:06	02:48	01:17	-00:14	-00:28	00:00
Jokoak eta irakastea	01:31	01:52	01:10	00:42	00:42	00:35	00:49	01:10	00:35
Helduekiko ardura	00:49	00:56	00:35	00:35	00:49	00:21	00:14	00:07	00:14
GUZTIRA	18:47	00:16	12:50	20:11	04:21	11:19	-01:24	-04:05	01:31

Iturria: Eustat, denboraren aurrekontu inkesta

